

MAKROSTATISZTIKA

SZÉCHENYI TERV

MAKROSTATISZTIKA

**Készült a TÁMOP-4.1.2-08/2/A/KMR-2009-0041 pályázati projekt keretében
Tartalomfejlesztés az ELTE TátK Közgazdaságtudományi Tanszékén
az ELTE Közgazdaságtudományi Tanszék,
az MTA Közgazdaságtudományi Intézet,
és a Balassi Kiadó
közreműködésével.**

BALASSI KIADÓ

MAGYARORSZÁG MEGÚJUL

A projekt az Európai Unió támogatásával valósul meg.

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
www.ujszechenyiterv.gov.hu
06 40 638 638

MAGYARORSZÁG MEGÚJUL

A projekt az Európai Unió
támogatásával valósul meg.

ELTE TáTK Közgazdaságtudományi Tanszék

MAKROSTATISZTIKA

Készítette: Oblath Gábor

Szakmai felelős: Oblath Gábor

2011. január

MAKROSTATISZTIKA

10. hét

Nemzetközi versenyképesség II. rész

Esettanulmány:

Romlott vagy javult Magyarország nemzetközi versenyképessége a 2000-es években?

Készítette: Oblath Gábor

Szakmai felelős: Oblath Gábor

Főbb témakörök

- A *nemzetgazdasági* versenyképesség értelmezése, mérése és a Káldor-paradoxon az EU-ban (az első részben feltett kérdések)
- A 2000-es évek hazai versenyképességének kérdései
- Exportpiaci térnyerés, importbehatolás, relatív teljesítmény az EU-piacon és a CMS-elemzés eredményei
- Árindexek, volumenindexek és UV-szintek
- Intézményi/minőségi összetevők
- Összegzés, a további vizsgálat irányai
- Statisztikai források: Eurostat, AMECO, UN National Accounts Database

Szemlélet

- **Aggregált nézőpont**

- Külkereskedelmi, nemzetgazdasági statisztikákra, nem pedig mikro-adatokra támaszkodtuk

- **Leírás, tényfeltárás**

- főként azzal foglalkoztunk: *mi* történt
- Igyekeztünk a magyarázatra szoruló jelenségeket bemutatni
- magyarázatokat is próbáltunk adni, de a sejtések igazolása további feladat (részben mikro-adatok alapján)
- nem foglalkoztunk azzal a fontos kérdéssel: hogyan kellene a hazai gazdaság nemzetközi versenyképességét javítani
- ahhoz, hogy jól lehessen lépni, először azt kell megérteni: mi történt

Mottók

„Economists, in general, do not use the word ‘**competitiveness**’. Not one of the textbooks in international economics I have on my shelves contains the word in its index.”

(P. Krugman: Making Sense of the Competitiveness Debate – 1996)

„Exchange rates had to be adjusted to assure **competitiveness**. Only then could the virtues of markets come into play.”

(P. Krugman: Paul Samuelson: The incomparable economist – 2009)

- Az üzenet:
 - A közgazdászok” általában azért nem szeretik a versenyképesség fogalmát, mert nem tudják, ki hogyan érti
 - A finnyásabbak is hajlandók fontolóra venni, ha a fogalom kellően specifikálva van

A versenyképesség értelmezése

- A hazai nemzetgazdaság **nemzetközi** versenyképességről szóló kijelentések összekeverednek a gazdaság **általános teljesítményére** vonatkozó kijelentésekkel
- A versenyképesség keveredik pl. az
 - **az adóztatás** kérdésével (magas adó → alacsony versenyképesség, és megfordítva)
 - a K+F ráfordításokkal stb. stb.
- Mégis csak definiálni kéne a nemzetközi versenyképességet
- De előbb: egy zsákutca és egy tévút

A zsákutca: a nemzetgazdaság nemzetközi versenyképessége üres fogalom

- A fogalom **nemzetgazdasági** szinten irreleváns – „legfeljebb” a termelékenységet jelenti [Krugman (I.), Porter stb.]
- Ellenvetések:
 - Látjuk, hogy országok időnként előretörnek/lemaradnak a nk-i piacokon → a probléma/fogalom igenis releváns
 - Az üressé minősítés kivonja a közgazdasági elemzés hatóköréből → valami benyomul
 - A „legfeljebb” kifejezetten téves: a **termelékenység reál-ügy**, a **versenyképesség** értelmezéséhez/értékeléséhez **nominális** ügyek (árak, bérek + árfolyamok) **is** tartoznak (lásd Krugman II.)
- De van tévút is →

Az értelmezési tévút

- A versenyképesség mindaz, ami jó
- (Kb. mint a szocializmus alaptörvénye \approx az életszínvonalnak a legfejlettebb technika alkalmazásán alapuló szakadatlan növekedése)
 - PI. *World Economic Forum Global Competitiveness Report*
 - Magas termelékenység, a gazdaság/termelékenység gyors növekedése
 - Jól működő intézmények
 - Nem kell sorban állni engedélyekért
 - Nincs korrupció – stb.
 - Jó oktatási és egészségügyi rendszer (okos, egészséges állampolgárok)
 - Sok K+F (sok innováció) – stb.
 - + Alacsony adószint
- Ez estben a versenyképesség jelentése
 - részben összecsúszik a gazdaság **potenciális növekedését** előmozdító tényezőkével,
 - részben „eklektikus” – kevésbé konzisztens/koherens kívánságlistának – való megfelelés mértéke (pl. WEF-GCR)
 - DE: a WEF-GCR: sok hasznos összehasonlító információ, de az összevont rangsorokat, évenkénti változásokat óvatosan kell kezelni

A nemzetgazdaság nemzetközi versenyképesség javasolt meghatározása

- A nemzetközi versenyképesség az országok **relatív külgazdasági teljesítményét** jelenti („feltárult versenyképesség”):
 - elsősorban a **kivitel** külső piaci részesedés-változását (folyó vs. változatlan áron?)
 - tartalmazhatja az import és az aggregált kereslet viszonyának változását [$dM/(d(BF+X))$] is (változatlan áron),
- Illetve azokat a **tényezőket**, amelyek befolyást gyakorolhatnak a külgazdasági teljesítményre
 - pl. azonos valutában mért relatív ár-, ill. költségszint alakulása (*reálárfolyam-változás*);
 - egyéb, *nem ár/költség* („minőségi”, ill. intézményi/környezeti) hatások
 - az ár/költségszint, ill. egyéb tényezők hatása: empirikus kérdés

Fontos következmény

A javasolt meghatározás következményei

A nemzetközi versenyképesség nem azonosítható

- a gazdaság *általános relatív teljesítményével*, például:
 - a más országokhoz viszonyított GDP-növekedéssel,
 - termelékenységváltozással
 - különösen a jólét növekedésével (lásd a szokásos meghatározásokat – OECD stb.)
- a külgazdasági egyensúlyhiánnyal

Miért érdekes/fontos a külgazdasági és az „összgazdasági” relatív teljesítmény megkülönböztetése?

- Pl. Magyarország
 - 1996–2000: gyors gazdasági növekedés, **mérsékelt jólétemelkedés**; erős külgazdasági térnyerés
 - Minden jel szerint: jelentős versenyképesség-javulás
 - 2001–2005: gyors gazdasági (+jóléti) növekedés, de mögötte: fenntarthatatlan fiskális expanzió
 - 2006–2008: fiskális korrekció, csökkenő belföldi felhasználás → erősen lassuló gazdasági növekedés
 - Az első időszak: versenyképesség-javulás?
 - A második: versenyképesség-romlás?
- Az összteljesítményt és a versenyképességet külön kell választani →

További megszorítás: a versenyképességnek nincs *közvetlen* köze a külső egyensúlyhoz

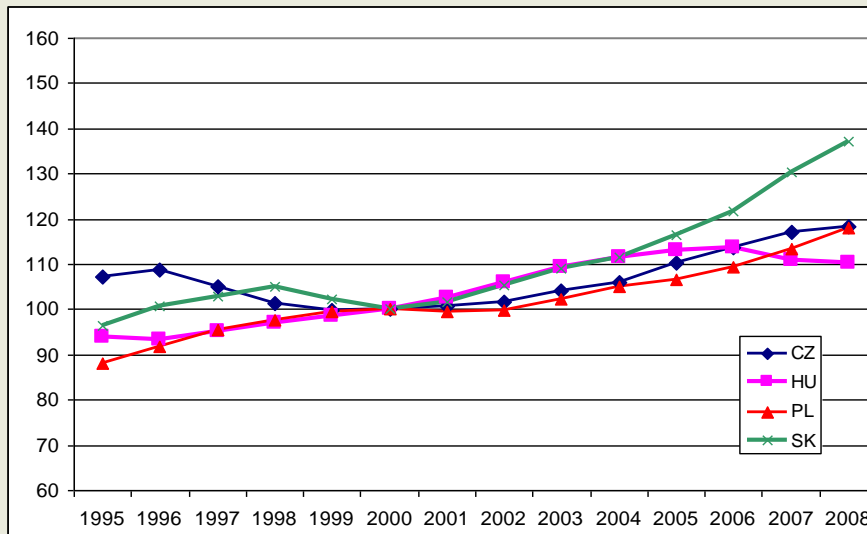
- Külső egyensúlyhiány: belföldi egyensúlyhiányok tükörképe
 - Folyó fiz. mérleg: $CA = S - I$;
 - Nettó export: $X - M = (GDP - \text{belföldi felhasználás})$
- Versenyképesség:
 - külső (ill. alkalmasan definiált belső) piaci részesedés változása
- DE: a kettőnek lehet közös része: ha pl.
 - úgy **romlik** a külső egyensúly, hogy közben a gazdaság növekedése
 - nem külső okokból – lassul
 - és a külső piaci részesedés csökken, akkor
 - *versenyképességi probléma* lehet a háttérben

Vagy: ha úgy **javul** a külső egyensúly, hogy a gazd. növ. gyorsul → javuló versenyképesség

Relatív GDP- és exportteljesítmény változatlan áron

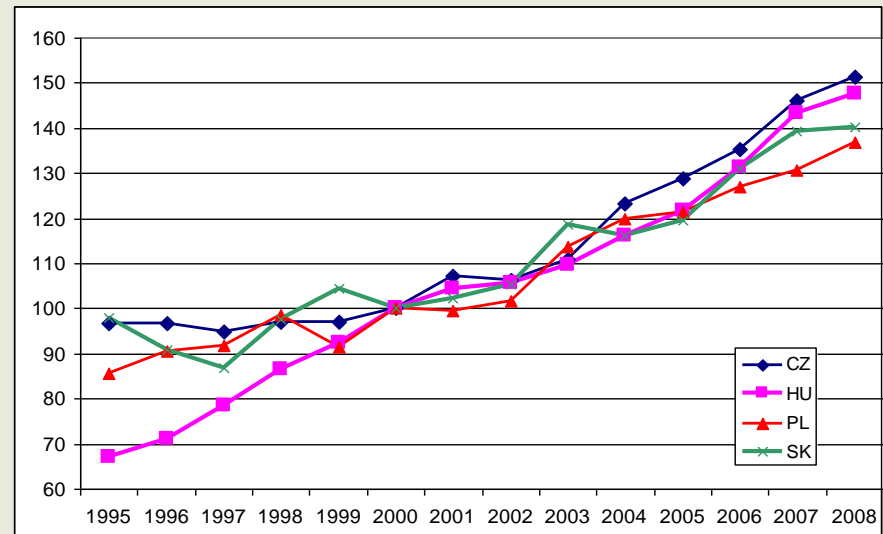
(a piacokhoz/versenytársakhoz képest – exportrészesedésekkel duplán súlyozva*)

GDP

Gross domestic product at 2000 market prices:
performance relative to 35 industrial countries

Áru- és szolgáltatás-export

Exports of goods and services at 2000 market prices:
performance relative to 35 industrial countries

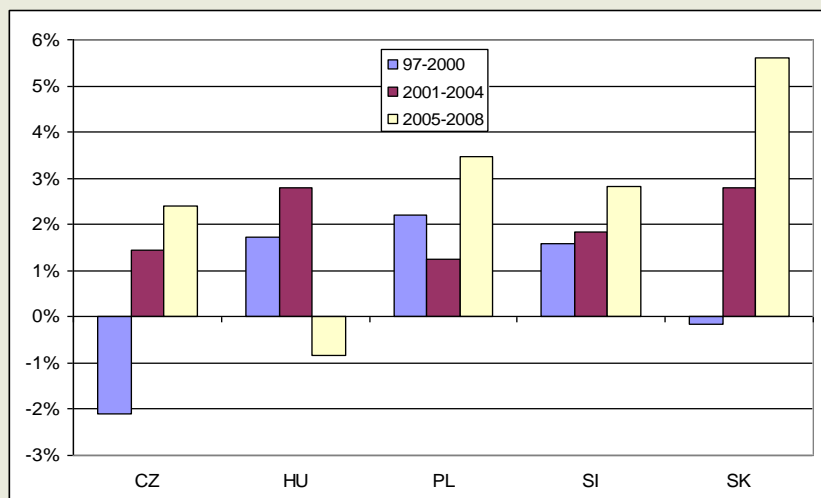
2003–2004 körül megállt a relatív „összteljesítmény” javulása, de a relatív X-teljesítmény tovább javult (relatív X-teljesítmény-javulás \approx piaci részesedés-növekedés)

* Súlyok: mekkora részesedés az X-ban + mekkora részesedés harmadik piacokon, ahová mindkét ország exportál

Relatív GDP- és exportteljesítmény változatlan áron (három periódus + SI)

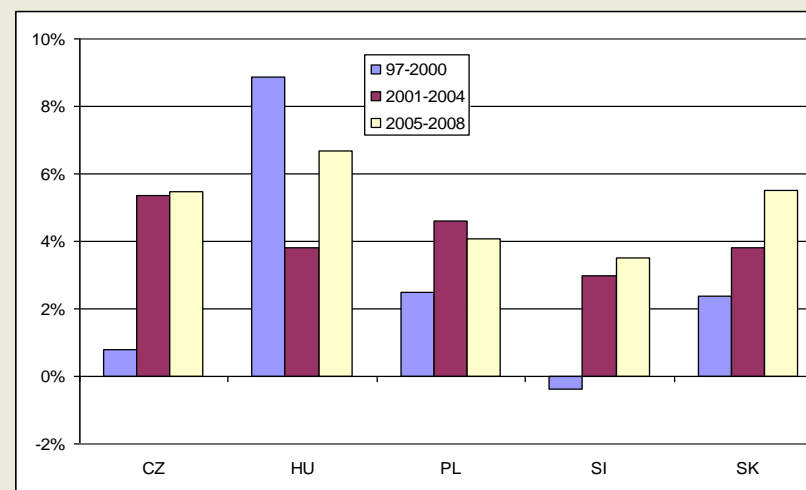
(a piacokhoz/versenytársakhoz képest – exportrészesedésekkel duplán súlyozva*)

GDP

Gross domestic product at 2000 market prices:
performance relative to 35 industrial countries

Áru- és szolgáltatás-export

Exports of goods and services at 2000 market prices:
performance relative to 35 industrial countries

2003–2004 körül megállt a relatív „összteljesítmény” javulása, de a relatív X-teljesítmény tovább javult (relatív X-teljesítmény-javulás \approx piaci részesedés-növekedés →)

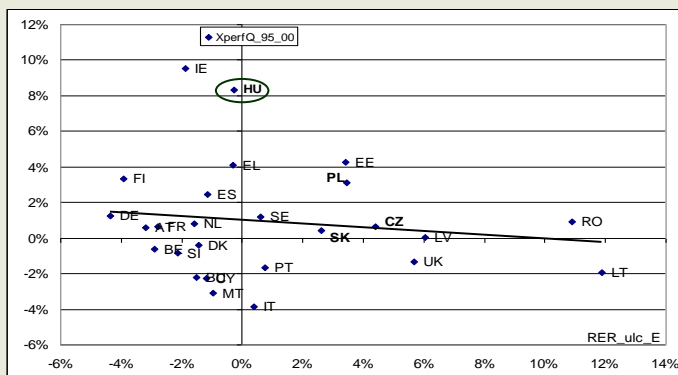
* Súlyok: mekkora részesedés az X-ban + mekkora részesedés harmadik piacokon, ahová mindkét ország exportál

A feltárult versenyképesség és a klasszikus **tényező** – a reálárfolyam – oldaláról értelmezett versenyképesség közötti kapcsolat sem egyértelmű

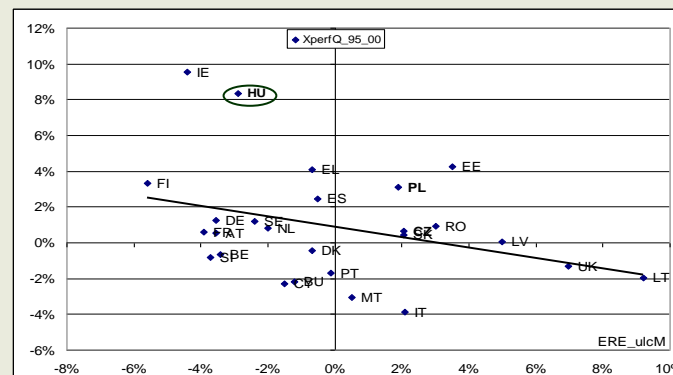
- Elméletben (és általában a gyakorlatban): a reálárfolyam (RER) erősödése rontja; gyengülése javítja a versenyképességet (\approx külső piaci részesedést)
- Ez olykor fordítva van: ezen alapul a „**Káldor-paradoxon**” (1978):
 - Az 1960-70-es években a reál-felértékelődés gyakran a külső piaci részesedés emelkedésével, a leértékelődés annak csökkenésével járt együtt \rightarrow „minőségi versenyképesség” (amit a RER nem magyaráz)
 - A mai Európában (2008-ig): „felzárkózási reálfelértékelődés” is van (részben BS-hatás) – kérdés, meddig nem versenyképességi probléma?
 - Mi a helyzet mostanában Európában (EU-27-ben)

A reálfelértékelődés négy mutatója és a relatív exportteljesítmény alakulása: EU27, változatlan áron, 1996–2000 (évi átlagos %-os változás)

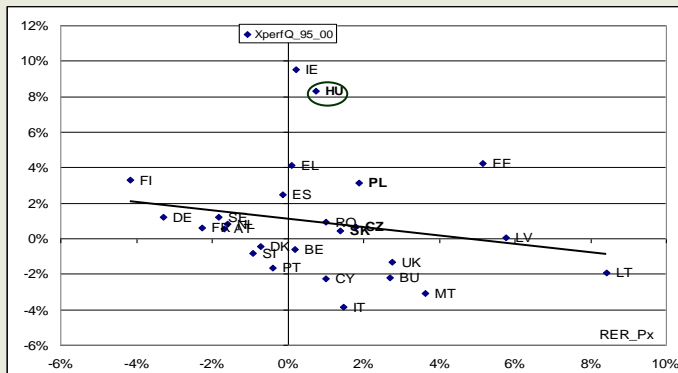
Nemzetgazdasági ULC

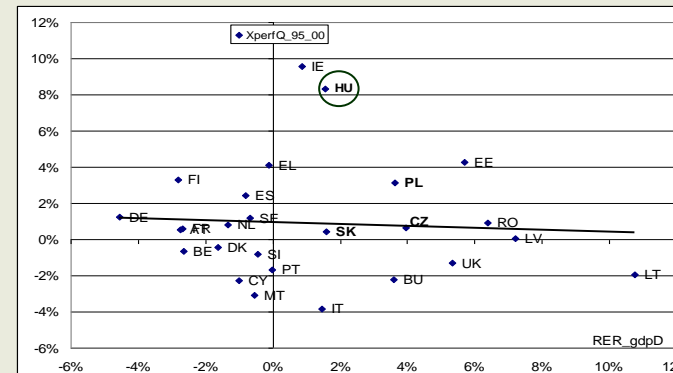
Feldolgozóipari ULC

Exportdeflátor

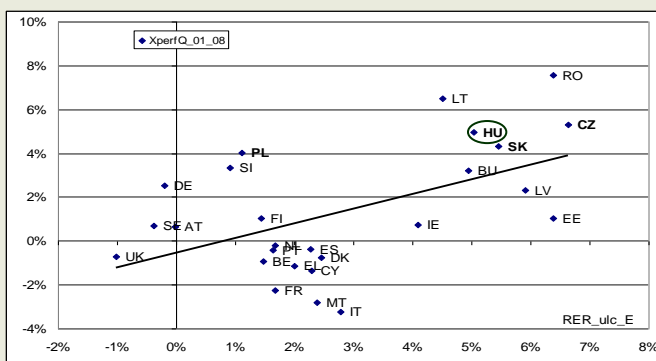
GDP-deflátor

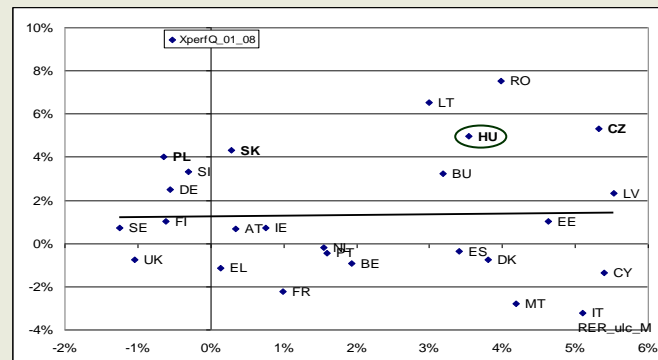
- negatív kapcsolat
- HU: ULC-alapon leért. ; Px, GDP deflátor: enyhe felért; X- teljesítmény kiemelkedő

A reálfelértékelődés négy mutatója és a relatív exportteljesítmény alakulása: EU27, változatlan áron, 2001–2008 (évi átlagos %-os változás)

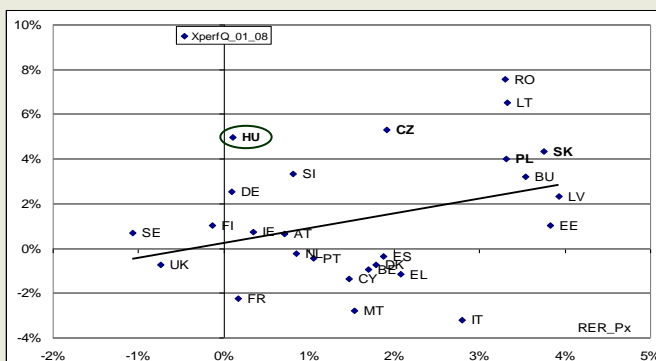
Nemzetgazdasági ULC

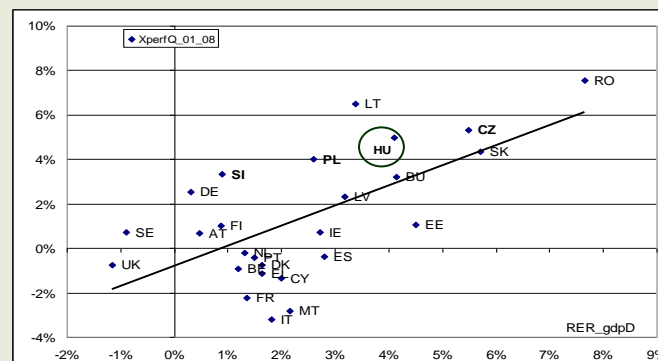
Feldolgozóipari ULC

Export-deflátor

GDP-deflátor

- 3 mutató tekintetében pozitív kapcsolat
- HU teljesítmény belesimul a KKEU-i képbe, kivéve RER_Px

A 2000-es évekre nézve a Káldor-paradoxon az EU-ban látszólagos – KKEU okozza

- A régi tagországokra nézve nincs paradoxon (a KKEU-dummy eltünteti a pozitív kapcsolatot) →
- DE: a KKEU-i hatás más (több is, kevesebb is) mint az „igazi” Káldor paradoxon; keveredik benne:
 - egyfajta utolérési (BS-) hatás,
 - egyes valuták alulértékeltségének korrekciója,
 - lehet benne „minőségi versenyképesség” (szerkezetváltozás)
 - de nem tudni, mennyi (talán az export-deflátor jelzi)
- **Ezek a hatások a 2000-es években már sokkal gyengébbek voltak nálunk, mint más KKEU (V3) országokban**

Az exportteljesítmény változása és a reálfelértékelődés kapcsolata az EU-27-ben

Nemzet-
gazdasági
Feldolgozó-
ipari
ULC

Reálárfolyamindexek	KKEU dummy nélkül		KKEU dummy-val		
	X teljesítmény	KorrR ²	X teljesítmény	KKEU	KorrR ²
1996-2000					
ULC_E	-0,10 (-1,10)	0,02	-0,02 (-0,10)	0,03 (2,65)	0,40
ULC_M	-0,29 (-2,09)	0,08	-0,41 (-2,14)	0,02 (1,25)	0,12
X_deflátor	-0,45 (-1,10)	0,04	-0,94 (-1,56)	0,02 (1,29)	0,05
GDP_deflátor	-0,05 (-0,50)	0,00	-0,22 (-1,05)	0,02 (0,82)	0,00
2001-2008					
ULC_E	0,67 (3,25)	0,24	-0,13 (-0,62)	0,05 (6,53)	0,66
ULC_M	0,90 (0,12)	0,00	-0,28 (-2,07)	0,05 (7,49)	0,70
X_deflátor	0,67 (2,06)	0,08	-0,54 (-2,25)	0,06 (8,05)	0,70
GDP_deflátor	0,90 (5,23)	0,38	0,13 (0,50)	0,04 (5,30)	0,66

(Zárójelben a t-értékek)

$$X\text{-teljesítmény-index} = a + b(\text{RER-index}) + \varepsilon$$

$$X\text{-teljesítmény-index} = a + b(\text{RER-index}) + c(\text{KKEU-dummy}) + \varepsilon$$

A 2000-es években a RER együtthatója előjelet vált, ha kontrollálunk KKEU-ra

A 2000-es évek hazai külgazdasági teljesítménye

Szemponatok a 90-es évekkel, ill. a V3-országokkal való összehasonlításhoz, értékekéshez

- Külső és belső piaci részesedés
- Az összes kivitel alakulása
 - Volumen, árak, cserearányok
 - A kivitel értékének alakulása – lehet-e versenyképességi mutató? (rövid táv – hosszabb táv)
- A kivitel viszonylatonkénti alakulása
- Kiviteli árak, cserearányok viszonylatonként

A 2000-es évek hazai versenyképessége: az *egyik* értelmezés – *romlott*

- Általában: a makrogazdasági teljesítménynek a külgazdasági teljesítményre való rávetítése
- Konkrétan: Magyarország exportteljesítménye a 2000-es években
 - saját korábbi, ill.
 - fő versenytársai teljesítményével összemérve lemaradt, teret vesztett. Ennek jele (volna):
 - nem volt képes **exportárait** emelni, miközben KKEU-i versenytársai jelentősen növelték a kiviteli árakat/egységértékeket;
 - miközben a KKEU-i versenytársak általában növelték piaci részesedésüket az EU-n belül, **Magyarország az EU-n kívüli piacok felé fordult**;
 - ráadásul ez utóbbi piacokon lényegesen kisebb mértékben lehetett árakat emelni, illetve árcsökkenéseket kellett elszenvedni.

A 2000-es évek hazai versenyképessége: *a másik értelmezés – nem romlott*

- Magyarországot (annak exportáló szektorát) az 1990-es évek kimagasló teljesítménye után többé-kevésbé eredményes adaptáció jellemezte a 2000-es években. Erre mutatna, hogy
 - sikerült megtartania, sőt növelnie is a 90-es években megszerzett jelentős piaci részesedését mind az EU intern *összimportjában*, mind pedig *gépimportjában*;
 - piaci részesedésének megtartásáért árldozatokat is hozott – sikeres volt az árversenyben;
 - csökkentette erős függését az EU-15 térségtől (a 2000-es évek elején a visegrádi országok közül messze Magyarországon volt a legmagasabb az EU-15 részesedése a kivitelben), és más piacok felé fordult.

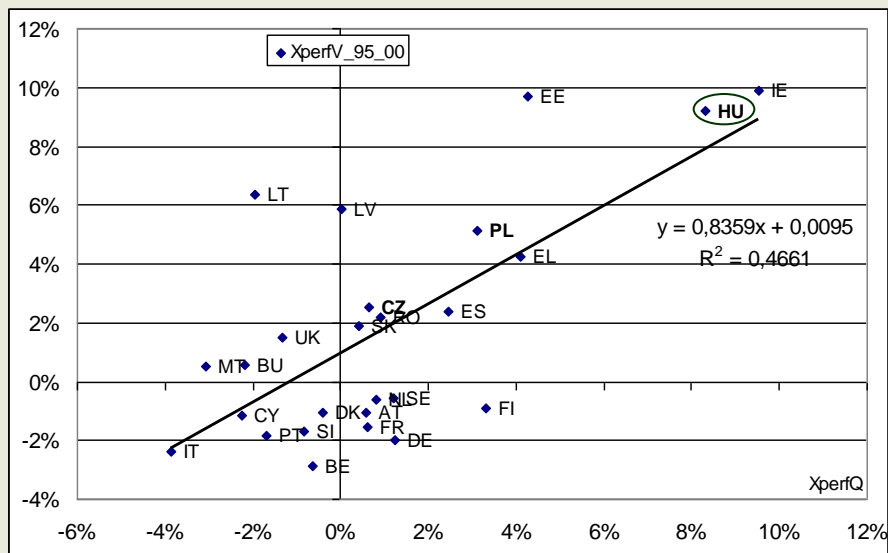
Nem dönthető el egyértelműen, hogyan romlott vagy javult-e

Mindkettőre utalnak jelek

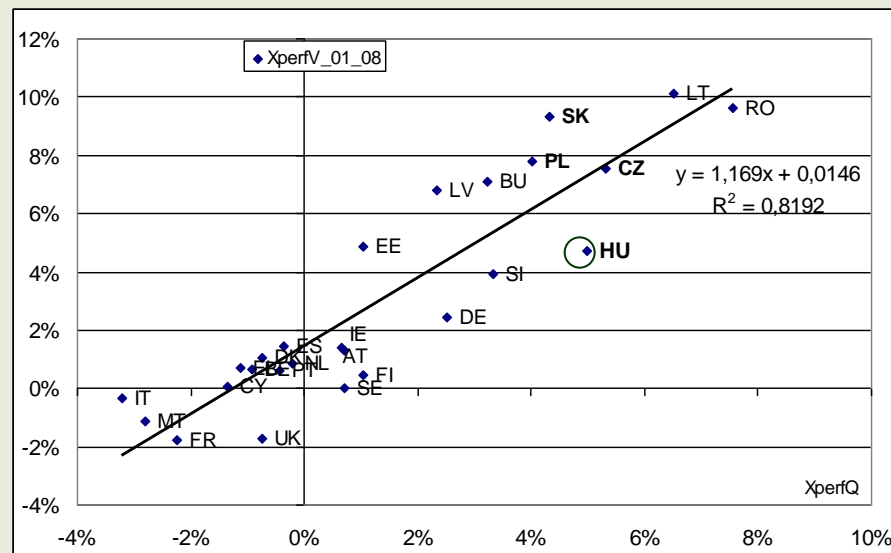
- (A relatív) versenyképesség-romlás:
 - folyó áron és
 - a V3-mal összehasonlítva, az EU-15-tel folytatott kereskedelemben
- Versenyképesség-javulás:
 - változatlan áron
 - az új EU-tagországokkal és az EU-n kívüli (extra-EU) kereskedelemben
- A fő talány: a változatlan és a folyó áron mért kivitel változásának szokatlan eltérése 2000 után →

A változatlan áron (x tengely) és a folyó áron mért (y tengely) relatív exportteljesítmény közötti kapcsolat

1996–2000 és 2001–08 között

Változatlan és folyó áron egyaránt kimagasló hazai teljesítmény

Változatlan áron jó, folyó áron KKEU-hoz, ill V3-hoz viszonyítva gyenge hazai teljesítmény

Mit vizsgáltunk?

- A világpiaci és hazai piaci részesedéseket,
- A keresztmetszeti EU-egyenletek maradékait és) a WEF GCR rangsorait
- az Európai piaci részesedések alakulását,
- a CMS-elemzést
- az árindex-volumenindex és az árszint összehasonlítás eredményeit

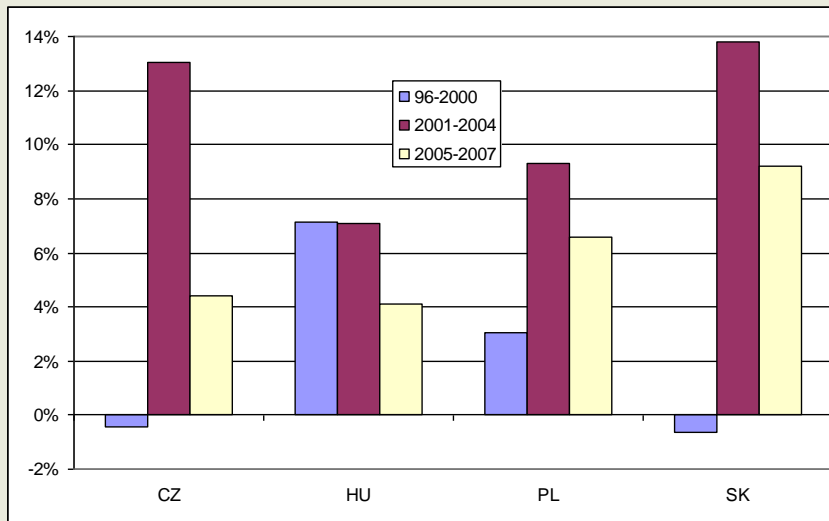
Világpiaci és hazai piaci részesedések

- Térnyerés a világimportban
 - folyó és
 - változatlan áron
- „Importbehatolás” [$dM/(d(BF+X))$]
 - Csak változatlan áron van értelme
- Az egyenleg: a térnyerés és a behatolás nettó hatása

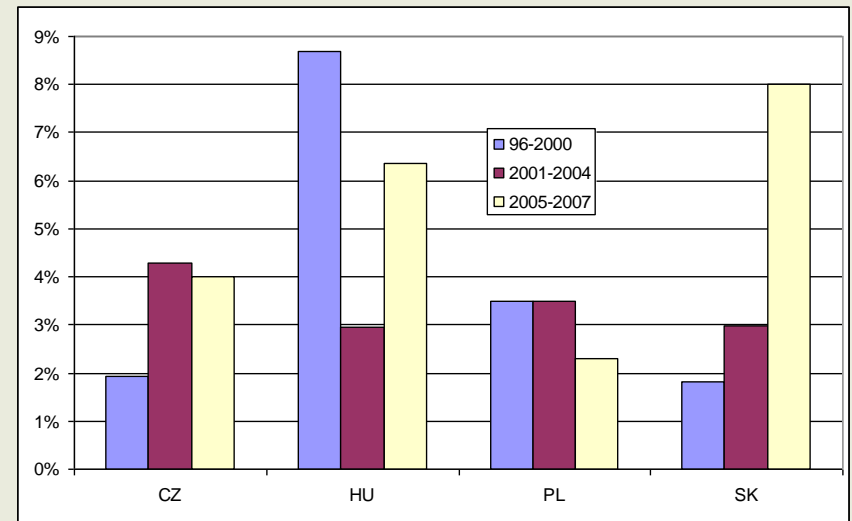
A kivitel folyó és változatlan áron mért külső piaci részesedésének növekedése 1995 és 2007 között

(%-os változás)

Folyó ár

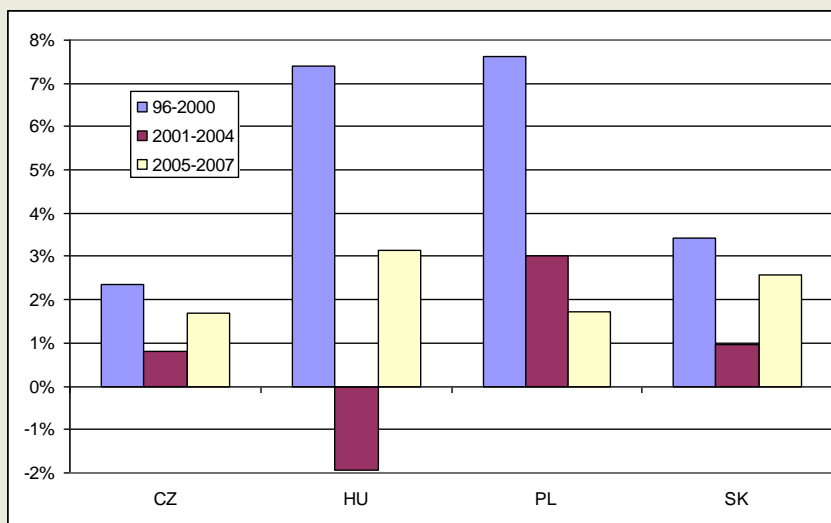
Változatlan ár

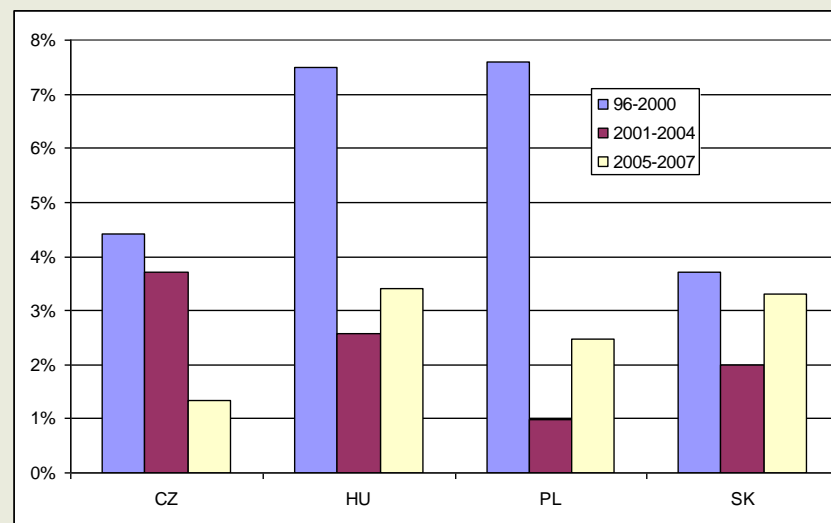
Az „importbehatolás” (import/összes kereslet) alakulása folyó és változatlan áron

1995 és 2007 között (%-os változás)

Folyó ár

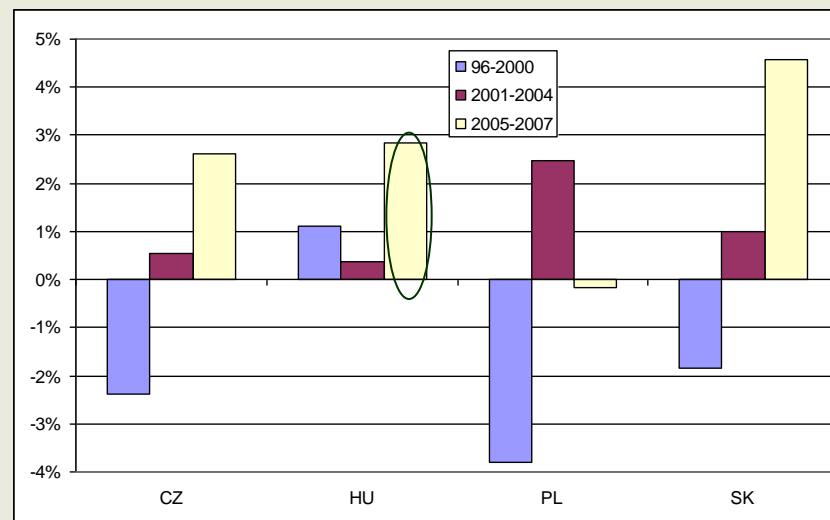
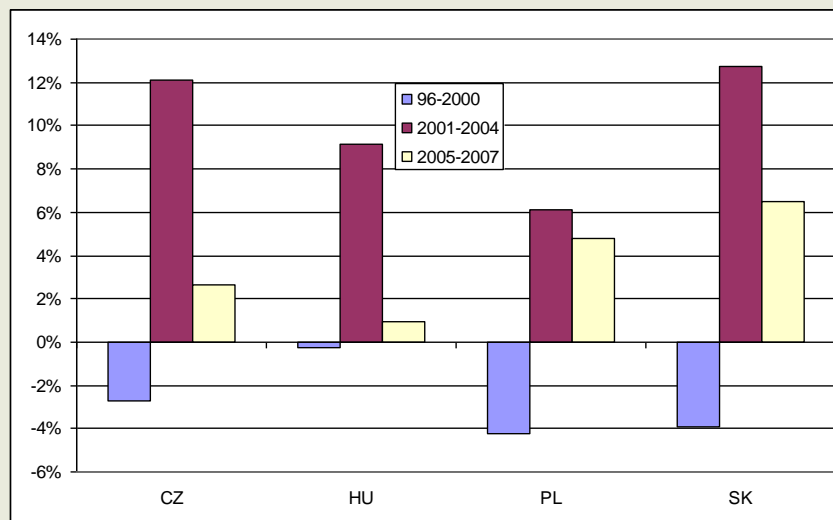

Változatlan ár

A nemzetközi versenyképesség folyó, illetve változatlan áron mért „*nettó*” mutatójának alakulása

a visegrádi országokban 1995 és 2007 között (%-os változás)

A mutató: $(X_i/M_i) * [(BF_i + X_i)/M_w]$

HU: Folyó ár: nehezen értelmezhető, de változatlan árasnak van értelme:
90-es évek: javulás, majd romlás a 2001 utáni reálfelértékelődés nyomán;
2005-től ismét javulás (CZ-hez hasonlóan)

Intézményi–minőségi versenyképesség

- „Feltárult” → exportegyenletek maradvékainak vizsgálata
- A nemzetközi felmérések eredményei

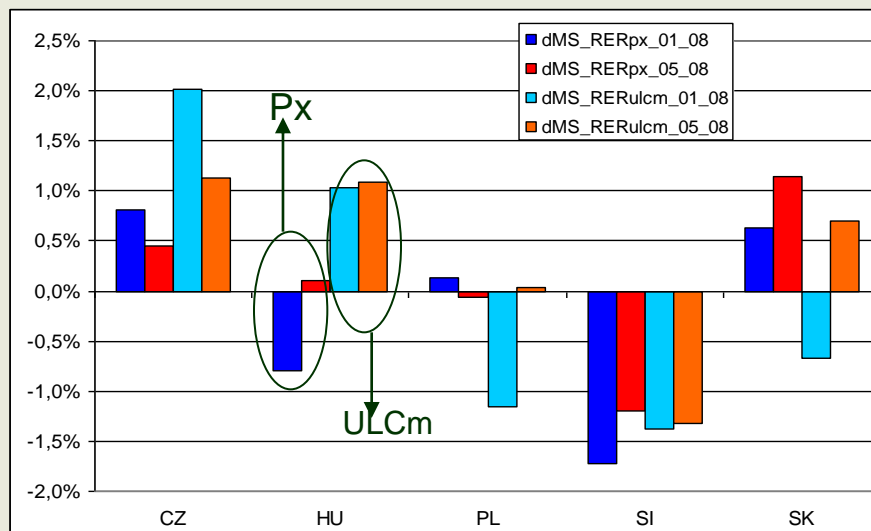
Az exportteljesítmény-egyenletek maradékainak vizsgálata

- $X\text{-teljesítmény-index} = a + b(\text{RER-index}) + c(\text{KKEU-dummy}) + \varepsilon$
- Csak a *REER_Px* és a *REER_ULCm* (+ új KKEU-tagországok dummy) magyarázza szignifikánsan (+ jó előjellel) a relatív exportteljesítményeket az EU-ban 2000–08 között
- A maradékok a **nem**-ár/költség- versenyképesség alakulásáról adhatnak képet
- Hogyan alakulnak a V-5 országokban?
- Két módon vizsgáljuk
 - Csak a V5 (piaci részesedés és relatív export)
 - Az EU egésze: változás 2000–04 és 05–08 között

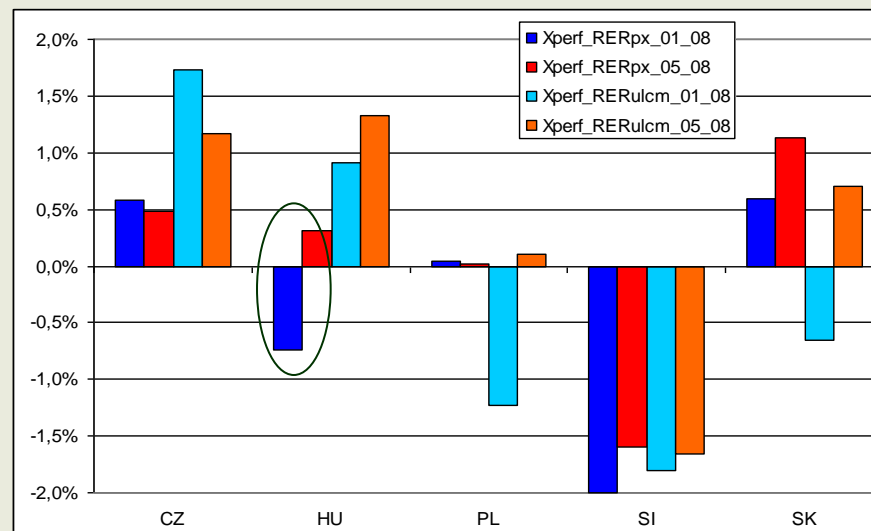
Az ár-, ill. költség-versenyképességgel magyarázott egyenletek maradékai

Az időszak *egésze* és a *második fele*

Piaci részesedés növ. változatlan áron

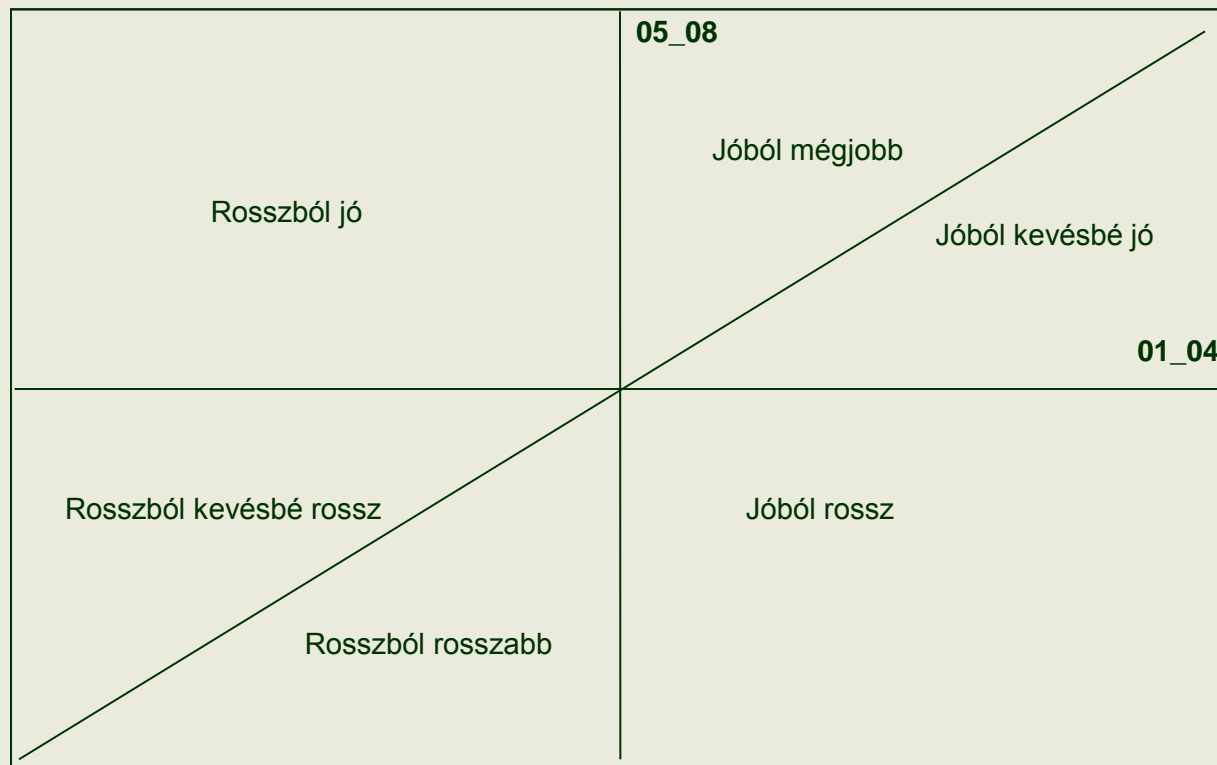

Relatív exportteljesítmény változatlan áron

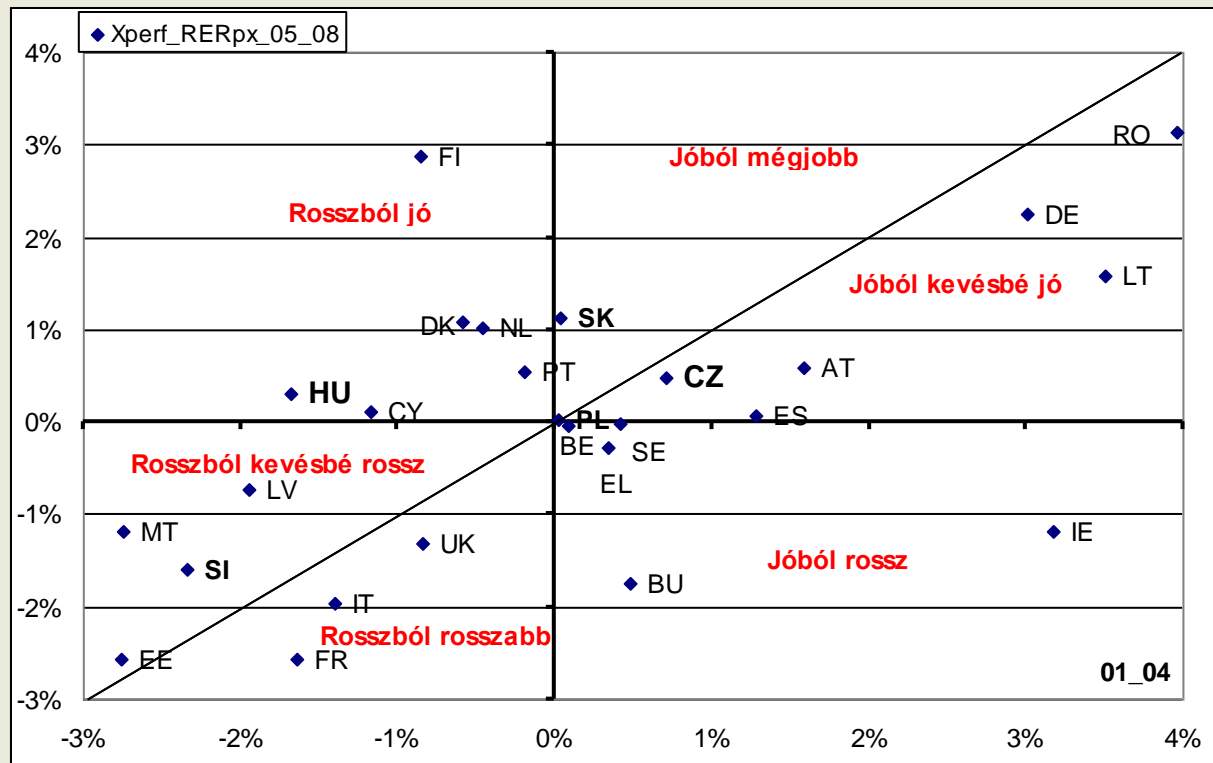

Hány százalékponttal volt gyorsabb/lassúbb a piaci részesedés évi növekedése, mint amit az ár/költség-versenyképesség megmagyaráz?

Két időszak (01-04 vs. 05-08 összehasonlítása)

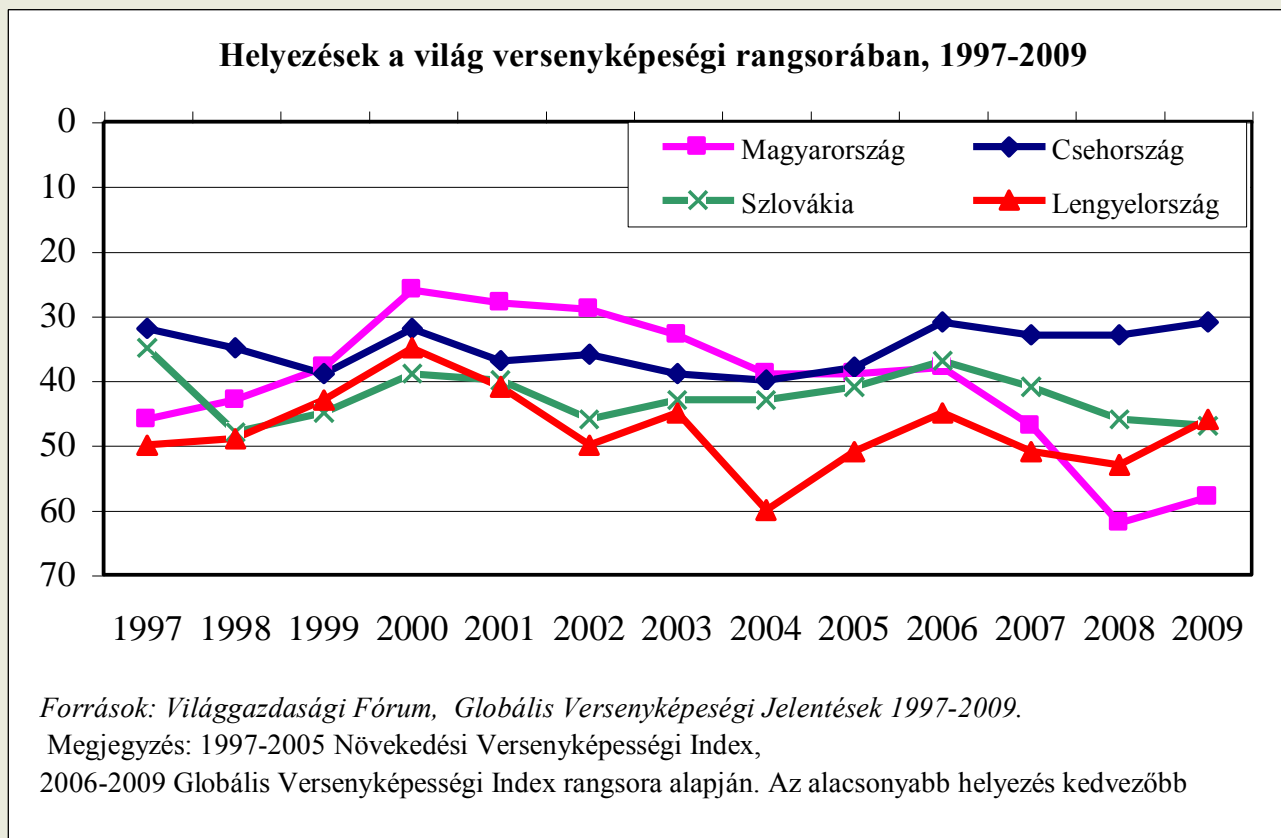

Az exportár-versenyképesség maradéka két időszakban

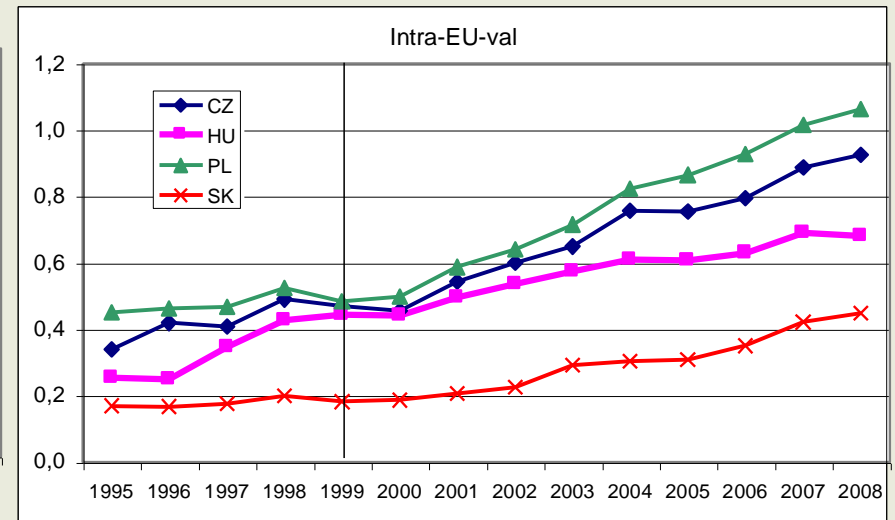
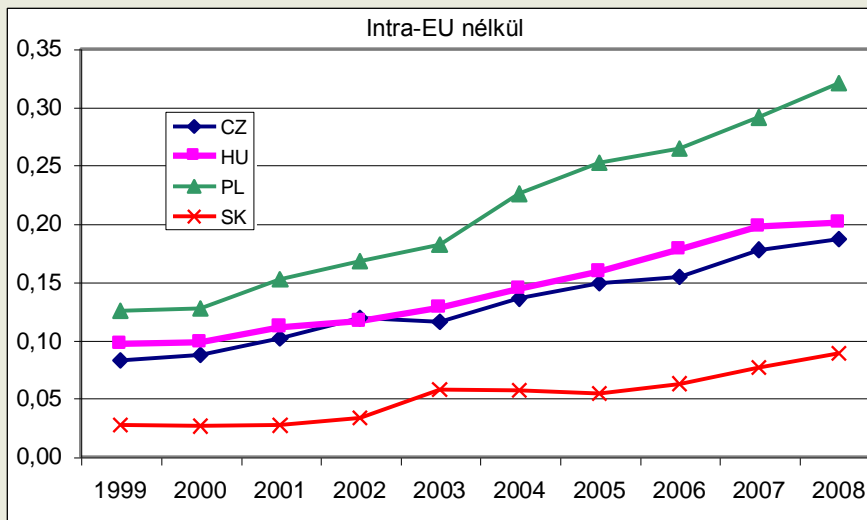

Az *így értelmezett* nem-ár versenyképességünk nem romlott 2004 után

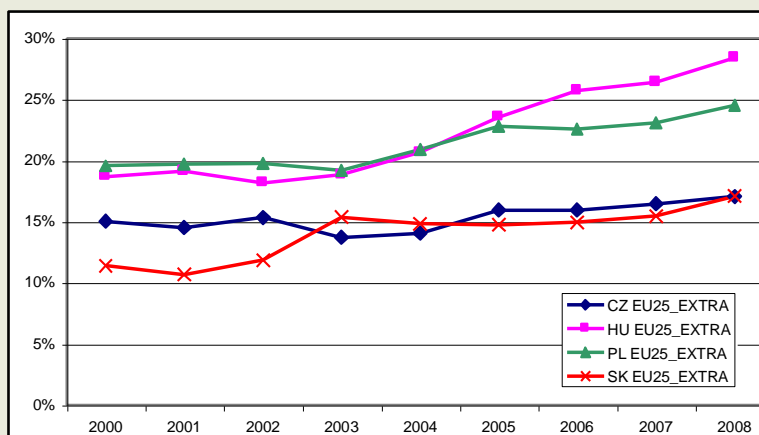
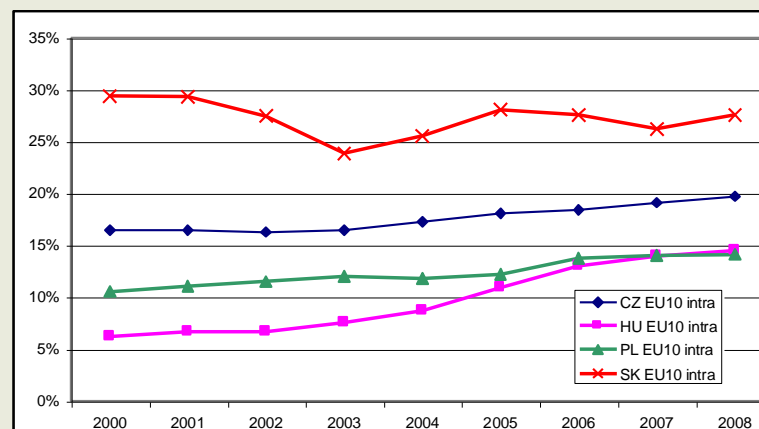
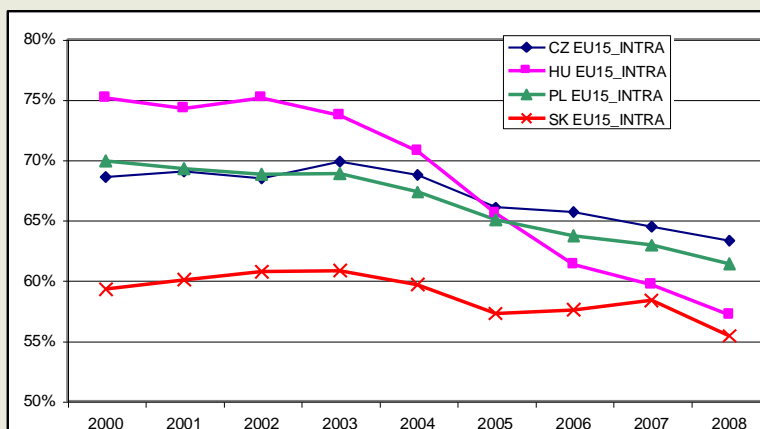
A nemzetközi felmérések eredményei: WEF-GCR

Teljesítményünk az EU-n belül és kívül (világpiaci részesedések folyó áron) – *áru*

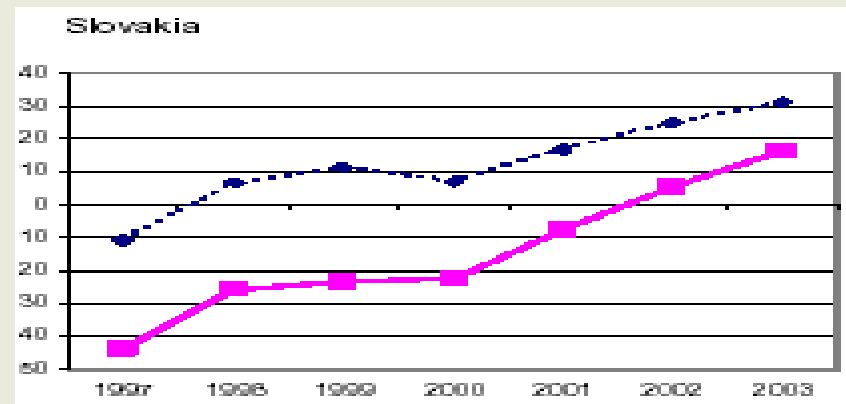
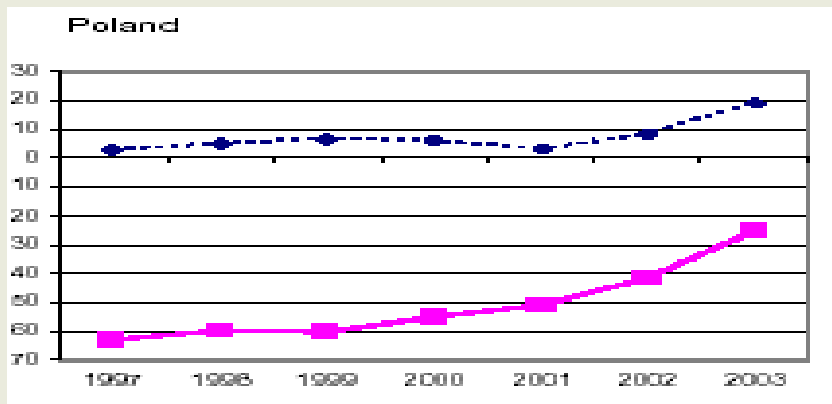
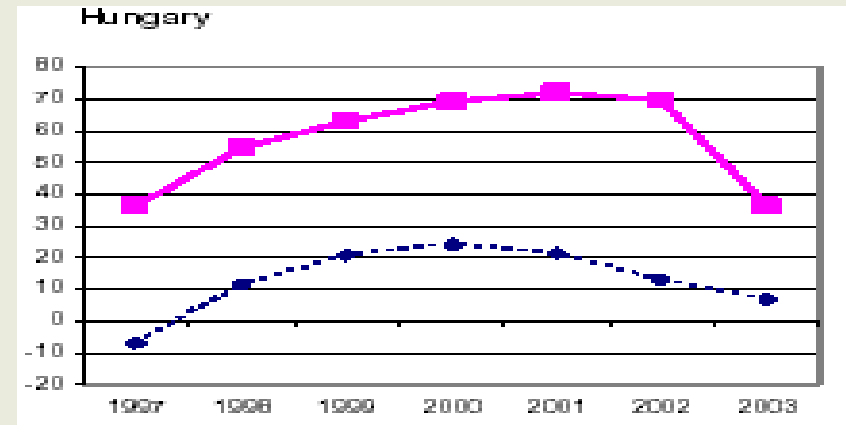
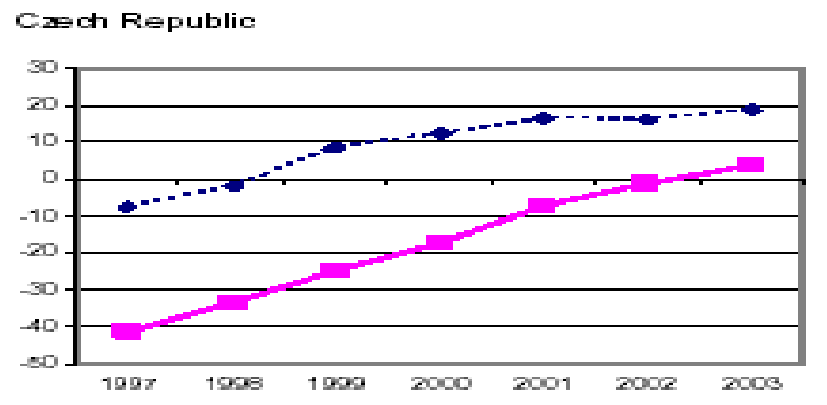

A kivitel földrajzi szerkezete a V4-országokban a 2000-es években – viszonylatok szerint (az egyes viszonylatok %-os részesezése az országok kivitelében)

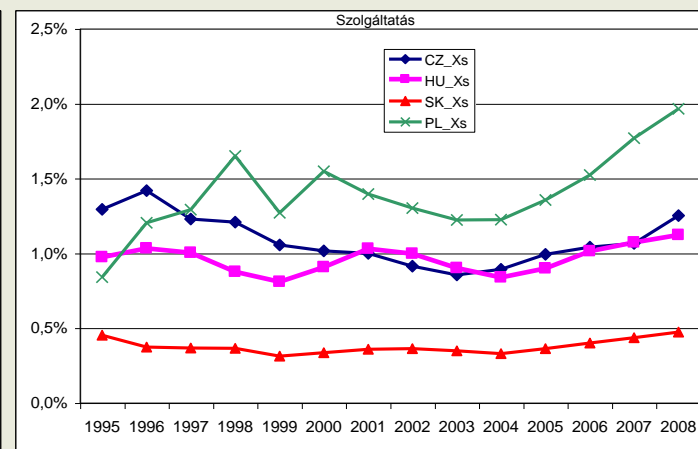
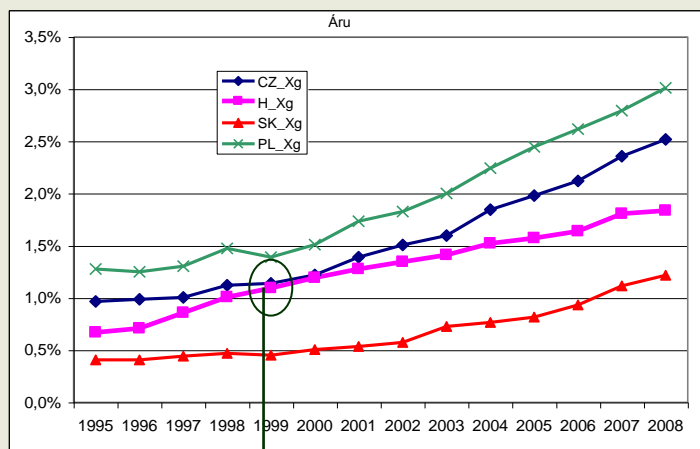
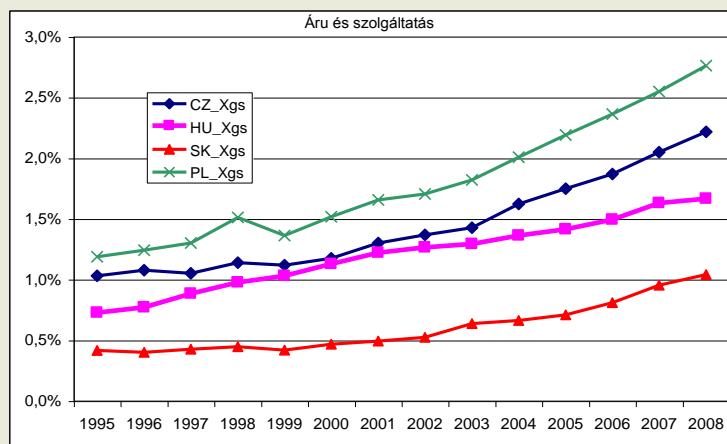
Értelmezés: →

Ratio of Actual Trade to Potential with the euro area

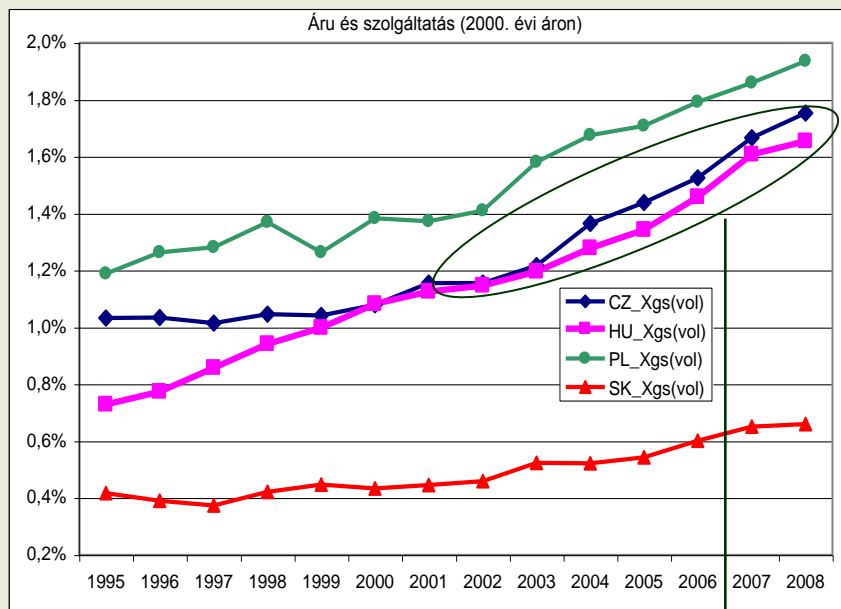
BUSSIÈRE, M.–FIDRMUC, J.–SCHNATZ, B. (2005): Trade Integration of Central and Eastern European Countries Lessons from a Gravity Model. European Central Bank Working Paper Series, No. 545. 8-ábra. 28.

Részarányok az EU-25 összes, áru, ill. szolgáltatás-kivitelében folyó áron (euróban) 1995 és 2008 között (százalékban)

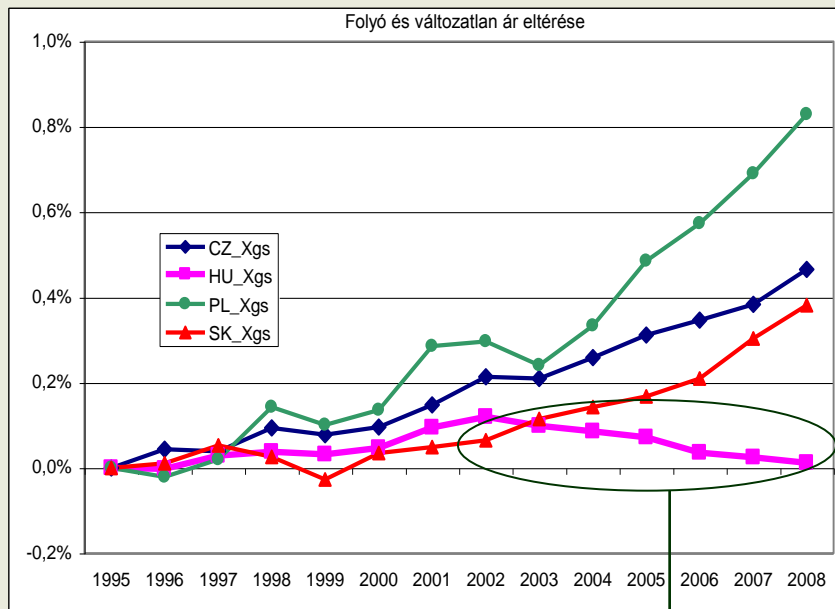

ITT találkoztunk, de utána elváltunk...

Részarányok az EU-25 áru- és szolgáltatás-kivitelében **2000. évi áron** 1995 és 2008 között (százalékban bal oldal), és a folyó, illetve változatlan áron mért részarányok eltérése (%-pont jobb oldal)

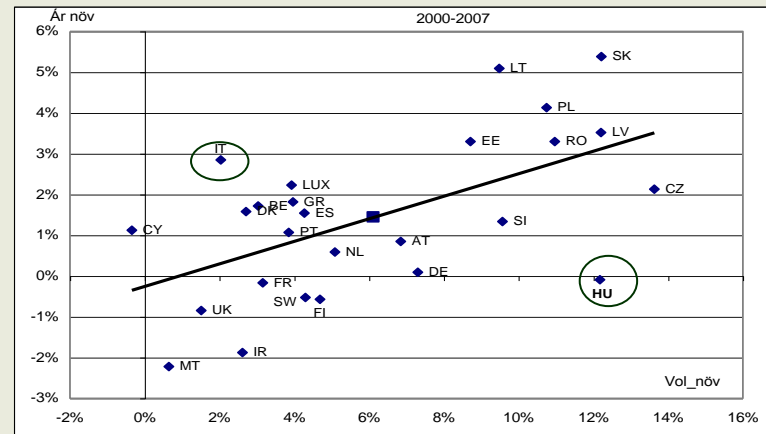
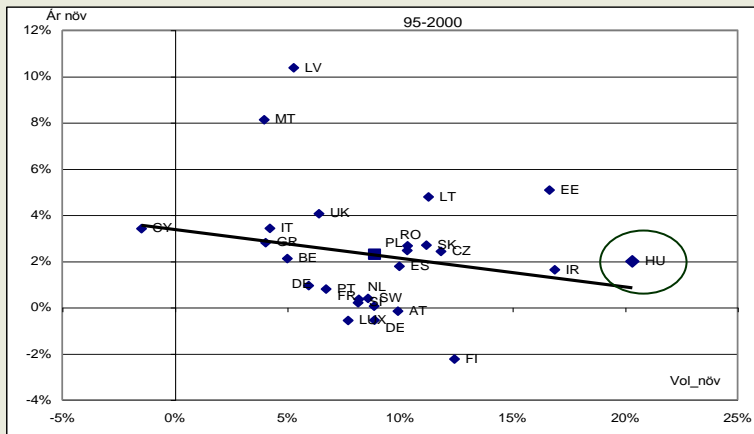
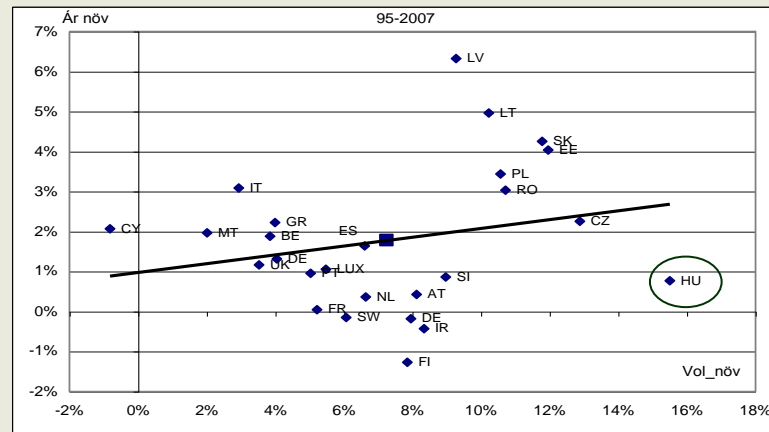

Nem váltunk el

Ez a nagy kérdés

Az *áru*export évi átlagos volumen- és euróban mért árnövekedése 1995 és 2007 között (fent) és két részperiódusban (1995–2000 és 2001–2007 között) az EU tagországokban

CMS: constant market share analysis

Az exportnövekmény formális dekompozíciója

Az alábbiakban formálisan is bemutatjuk az exportnövekmény felbontását három komponensre. A változást (a növekményt) Δ -vel jelölve:

$$\Delta X_i = \sum \Delta x_{ij} = \sum x_{ij} (\Delta M / M) + \sum x_{ij} [(\Delta M_j / M_j) - (\Delta M / M)] + \sum x_{ij} [(\Delta x_{ij} / x_{ij}) - (\Delta M_j / M_j)]$$

ahol az i index az exportáló országot, j pedig a termékcsoportot, X az exportot M pedig a partner országok (illetve térség) importját jelöli. Eszerint X_{ij} az i -edik ország j -edik termékcsoportjának kivitelét, M_j pedig a j -edik termékcsoport összes importját jelöli. A fenti képletben az első tag

$$\sum_i x_{ij} (\Delta M / M)$$

mutatja az általános piacbővülés hatását; a második tag

$$\sum_i x_{ij} [(\Delta M_j / M_j) - (\Delta M / M)]$$

adja meg a „strukturális hatást”, végül a harmadik tag, vagyis a „maradék”

$$\sum_i x_{ij} [(\Delta x_{ij} / x_{ij}) - (\Delta M_j / M_j)]$$

a versenyképességi hatást mutatja.

A V4 országok EU-intern és -extern exportja növekményének dekompozíciója

(százalékos hozzájárulások)

		1999-2003			2003-2008		
		Piac-bővülés	Struktúra-hatás	Verseny-képesség	Piac-bővülés	Struktúra-hatás	Verseny-képesség
A növekmény összetevői az EU intern importjához viszonyítva	Csehország	34,9	-1,6	66,8	39,2	-2,7	63,5
	Lengyelország	29,4	0,4	70,2	39,7	0,7	59,5
	Magyarország	41,0	-4,1	63,1	56,9	-15,7	58,8
	Szlovákia	27,0	0,3	72,7	26,7	-0,2	73,5
	V-4	33,3	-1,2	67,9	39,9	-3,3	63,3
A növekmény összetevői az EU extern exportjához viszonyítva	Csehország	36,4	-1,3	64,8	27,5	-1,5	74,0
	Lengyelország	32,6	-0,7	68,1	24,8	-0,7	75,8
	Magyarország	38,4	-1,7	63,3	27,0	0,1	72,9
	Szlovákia	16,7	-1,5	84,8	29,0	-1,2	72,2
	V-4	32,4	-1,2	68,8	26,5	-0,7	74,2

Forrás: az Eurostat E-Comext adatbázisa alapján saját számítás

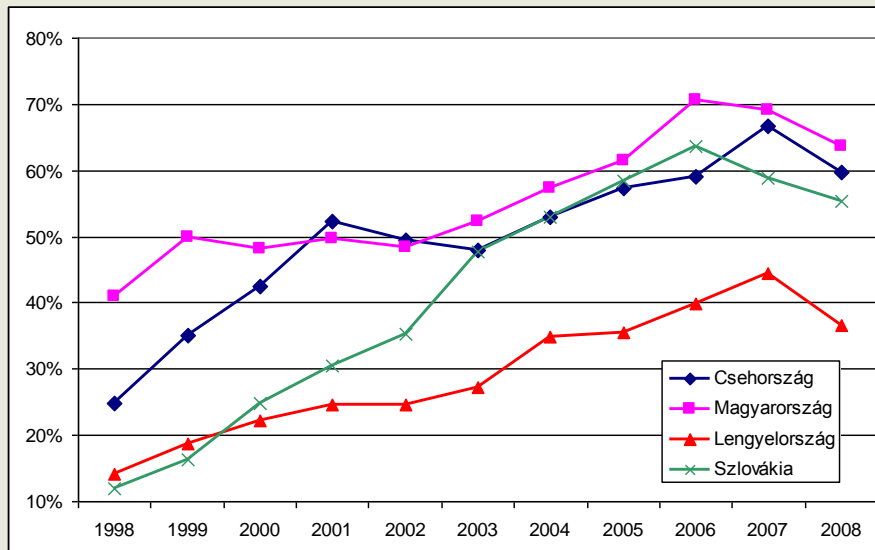
Hat ország HT-exportjának részesedése az EU intern HT-importjában és a specializáció mutatója 1999 és 2008 között

	HIGHTEC (eur) [1]	Növekedés (%- os változás) [2]	Részesedés az EU-intra HT importban [3]	Részesedés az összes intra- importban[4]	Specializáció [3/4]
1999					
Bulgária	120 635 944		0,0%	0,1%	0,24
Csehország	3 965 781 663		1,2%	1,5%	0,78
Magyarország	7 009 152 033		2,1%	1,4%	1,51
Lengyelország	3 197 435 948		0,9%	1,4%	0,65
Románia	493 365 988		0,1%	0,4%	0,36
Szlovákia	1 144 885 050		0,3%	0,6%	0,57
EU27-intra import	340 467 114 247		100,0%	100,0%	
2003		99-2003			
Bulgária	381 272 471	216	0,1%	0,2%	0,38
Csehország	9 956 289 778	151	2,3%	2,1%	1,12
Magyarország	13 287 900 222	90	3,1%	1,8%	1,75
Lengyelország	6 609 716 207	107	1,5%	2,1%	0,72
Románia	1 672 209 651	239	0,4%	0,6%	0,60
Szlovákia	2 433 089 150	113	0,6%	0,9%	0,62
EU27-intra import	431 212 155 744	27	100,0%	100,0%	
2005		2003-2005			
Bulgária	552 209 697	45	0,1%	0,3%	0,42
Csehország	14 254 084 910	43	2,8%	2,5%	1,12
Magyarország	14 618 540 698	10	2,9%	1,9%	1,51
Lengyelország	9 612 796 237	45	1,9%	2,6%	0,72
Románia	2 547 938 570	52	0,5%	0,7%	0,69
Szlovákia	4 592 791 639	89	0,9%	1,0%	0,87
EU27-intra import	507 170 703 439	18	100,0%	100,0%	
2008		2005-2008			
Bulgária	1 257 169 687	128	0,2%	0,4%	0,63
Csehország	25 963 530 645	82	4,6%	3,2%	1,41
Magyarország	20 010 175 163	37	3,5%	2,2%	1,61
Lengyelország	18 277 757 612	90	3,2%	3,4%	0,95
Románia	5 147 218 795	102	0,9%	0,9%	1,00
Szlovákia	11 436 961 035	149	2,0%	1,6%	1,28
EU27-intra import	570 444 508 799	12	100,0%	100,0%	

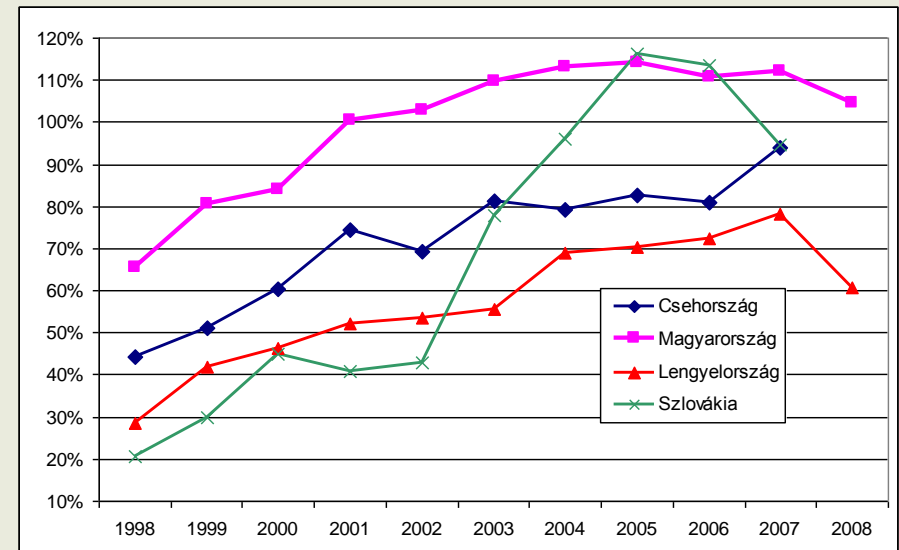
„Koraérett”
high-tech exportőr

Az összes FDI-állomány az összes bruttó hozzáadott érték arányában és a feldolgozóipari FDI-állomány a feldolgozóipari hozzáadott érték arányában 1998 és 2008 között

Összes FDI/ összes BHÉ

Feldolgozóipari FDI/ feldolgozóipari BHÉ

Csehország és Magyarország: részesedések az EU egyes országcsoportjainak extern, illetve intern gép- és összexportjában 1999 és 2008 között (%)

	1999		2003		2005		2008	
	Gép	Összes	Gép	Összes	Gép	Összes	Gép	Összes
Magyarország								
EU15_extra	0,6	0,7	0,9	1,0	1,5	1,4	2,4	1,9
EU15_intra	1,9	1,3	2,7	1,6	2,8	1,7	3,2	1,8
EU25_extra	0,6	0,6	0,8	0,8	1,3	1,1	2,0	1,6
EU25_intra	1,8	1,3	2,6	1,6	2,8	1,8	3,4	2,0
EU 27_extra	0,6	0,5	0,7	0,7	1,1	0,9	1,8	1,2
EU27_intra	1,8	1,3	2,6	1,7	2,8	1,8	3,5	2,1
EU10_extra	34,5	25,2	29,9	23,3	26,7	21,4	23,3	19,4
EU10_intra	10,7	11,2	17,6	12,2	22,0	14,2	23,4	15,0
EU12_extra	33,1	22,1	28,3	20,2	24,8	18,3	21,2	16,4
EU12_intra	11,5	13,2	18,6	14,5	23,7	16,6	24,5	17,2
Csehország								
EU15_extra	0,7	1,0	1,1	1,2	1,6	1,7	2,3	2,2
EU15_intra	1,4	1,2	2,4	1,7	3,0	2,1	4,4	2,7
EU25_extra	0,4	0,5	0,7	0,7	1,0	0,9	1,7	1,3
EU25_intra	1,5	1,4	2,5	2,0	3,2	2,4	4,6	3,1
EU 27_extra	0,4	0,5	0,7	0,6	0,9	0,9	1,5	1,1
EU27_intra	1,5	1,4	2,5	2,0	3,2	2,4	4,6	3,1
EU10_extra	25,0	23,6	25,9	23,8	27,2	24,4	28,0	24,8
EU10_intra	43,9	33,5	38,4	30,2	35,5	29,2	29,8	27,7
EU12_extra	24,0	20,9	24,6	21,0	25,7	21,6	26,1	22,1
EU12_intra	40,6	30,7	35,3	27,2	32,1	26,1	27,1	24,3
Különbség: Magyarország-Csehország (százalékpontban)								
EU15_extra	-0,1	-0,3	-0,2	-0,3	-0,1	-0,3	0,1	-0,3
EU15_intra	0,5	0,0	0,4	-0,1	-0,2	-0,4	-1,2	-0,9
EU25_extra	0,2	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,3	0,3
EU25_intra	0,3	-0,1	0,2	-0,3	-0,4	-0,7	-1,2	-1,1
EU 27_extra	0,2	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1	0,2	0,1
EU27_intra	0,3	-0,1	0,2	-0,3	-0,3	-0,6	-1,1	-1,0
EU10_extra	9,5	1,6	4,0	-0,5	-0,6	-3,0	-4,7	-5,4
EU10_intra	-33,3	-22,2	-20,8	-17,9	-13,5	-15,0	-6,4	-12,7
EU12_extra	9,2	1,2	3,7	-0,9	-0,9	-3,3	-4,9	-5,7
EU12_intra	-29,1	-17,5	-16,7	-12,7	-8,4	-9,5	-2,6	-7,1

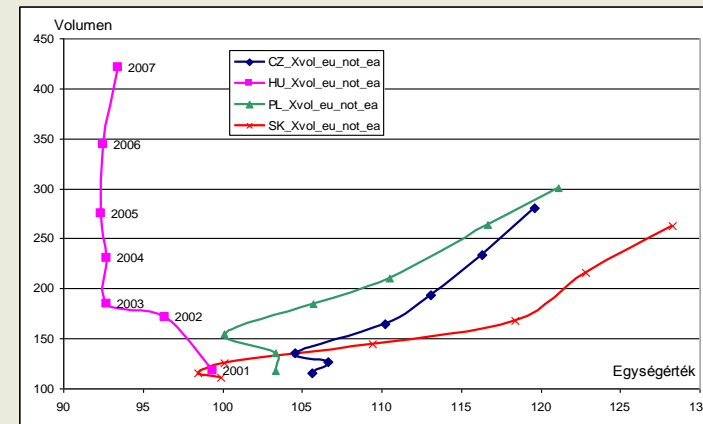
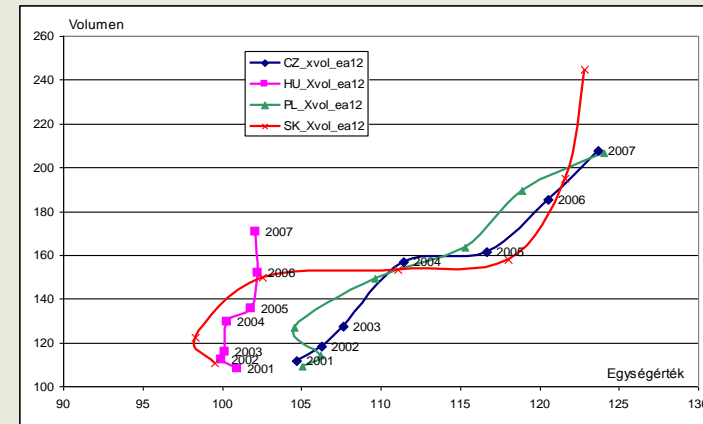
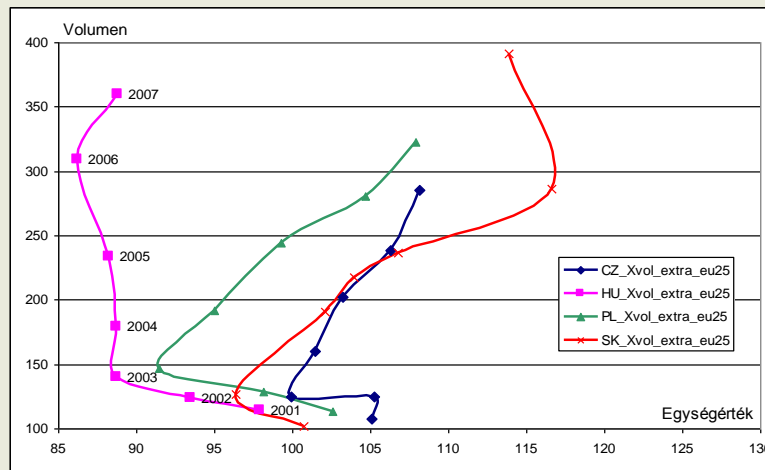
KKEU_EU →

← Az EU-csatlakozás igazi hatása

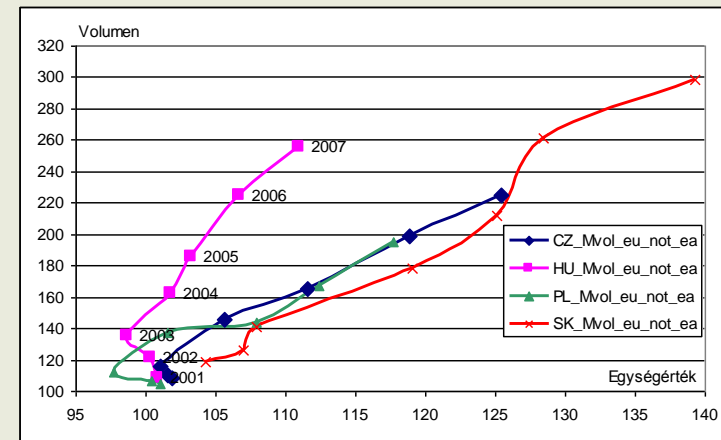
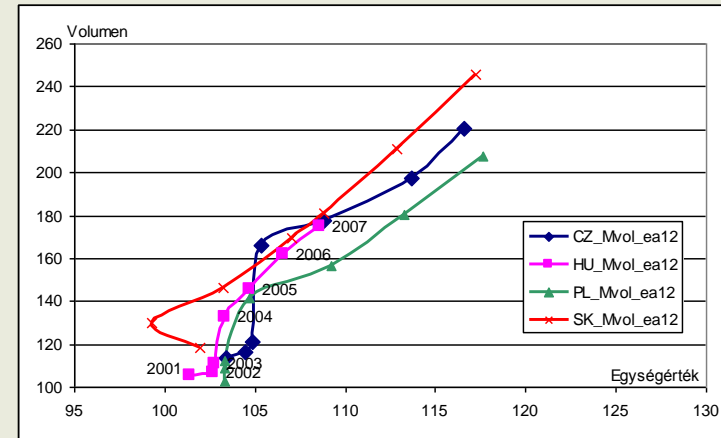
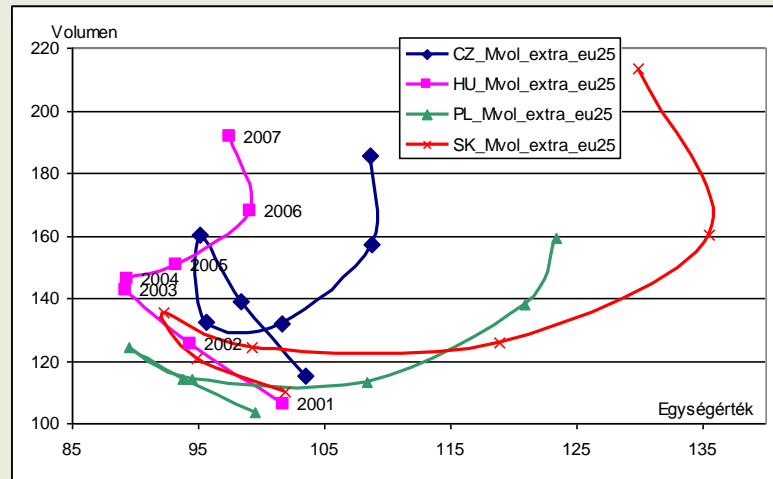
Ár- és volumen-alakulás viszonylatonként

- EA-12
- Nem EA-EU (NMS+)
- Extra EU-25

Ár- és volumenindexek 3 viszonylat szerint: export (2000–2007; 2000=100)

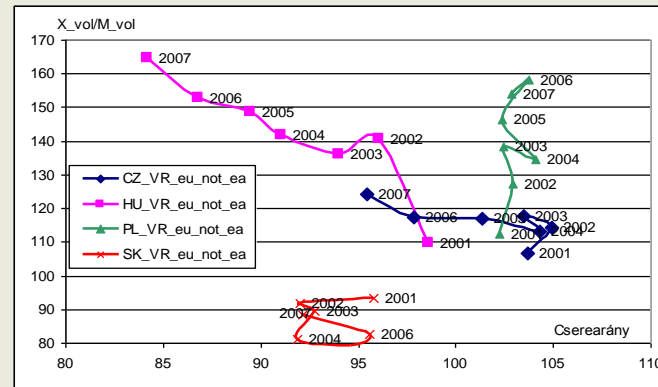
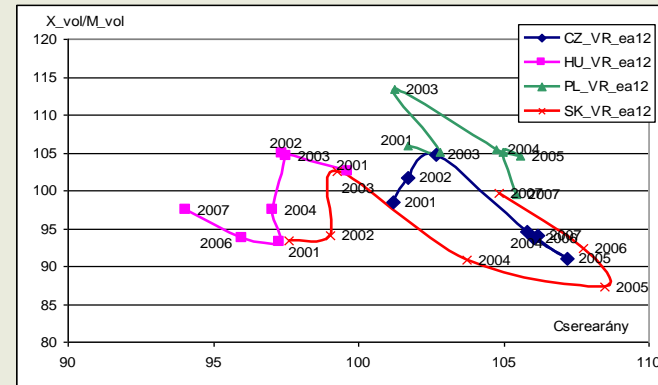
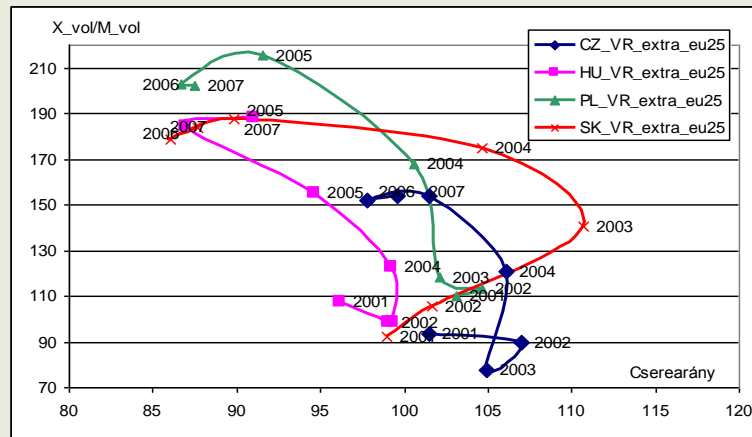

Ár- és volumenindexek 3 viszonylat szerint: import (2000–2007)

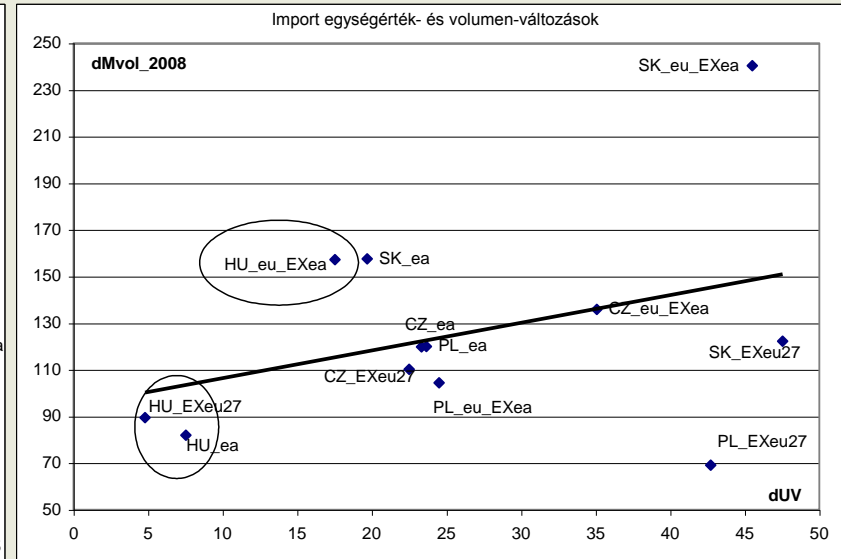
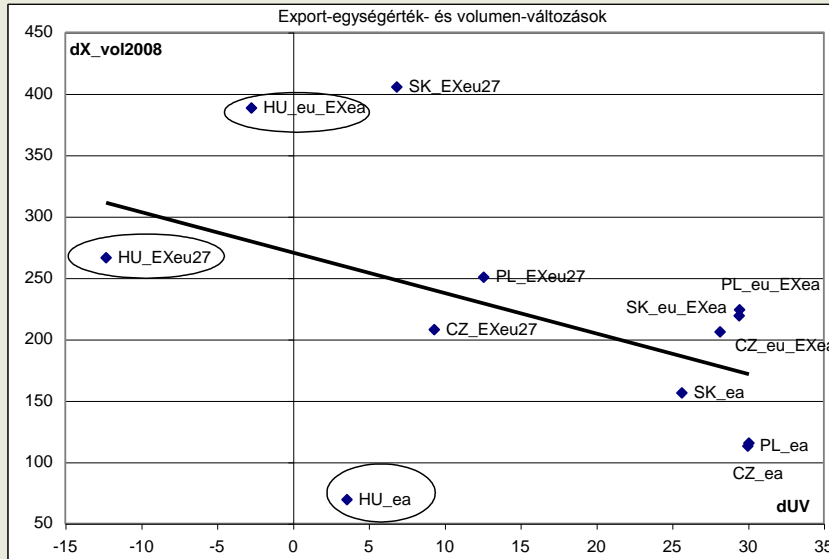

Cserearány- és volumenarány-indexek

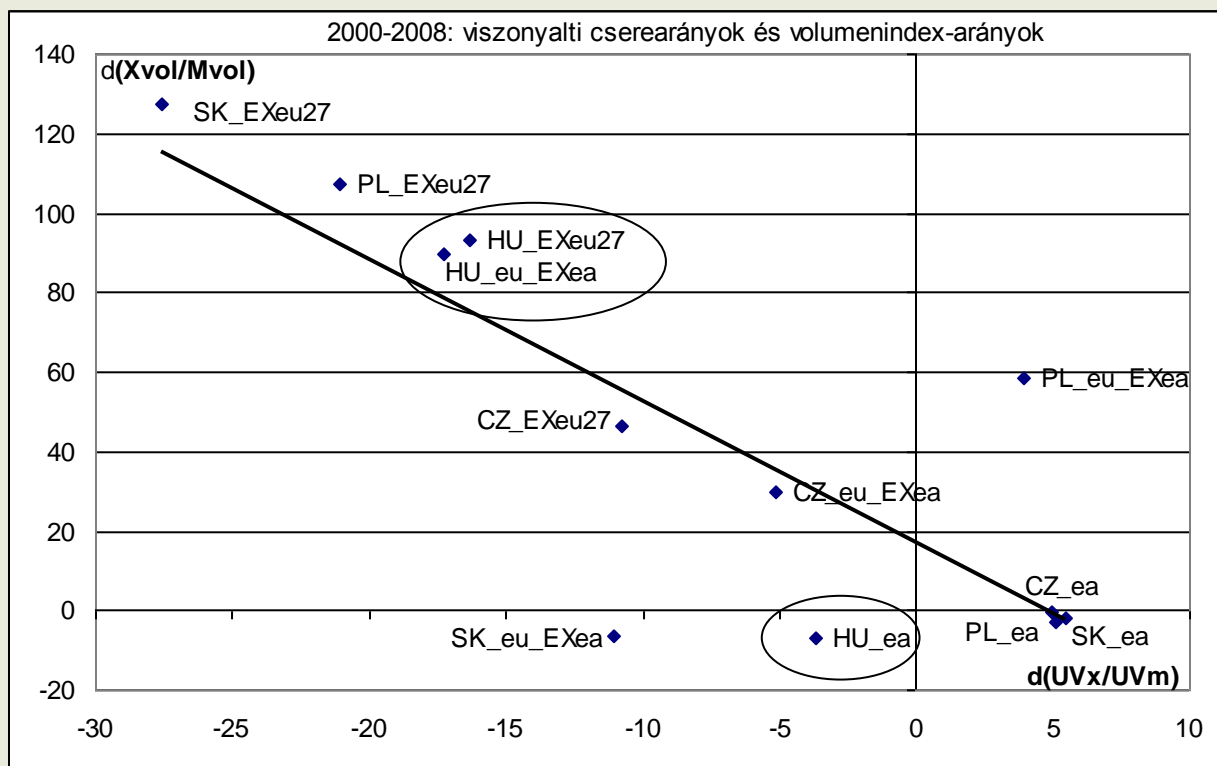
3 viszonylat szerint: export/import (2000–2007)

Kiviteli és behozatali egységérték- és volumenváltozások viszonylatonként a visegrádi országokban 2000 és 2008 között

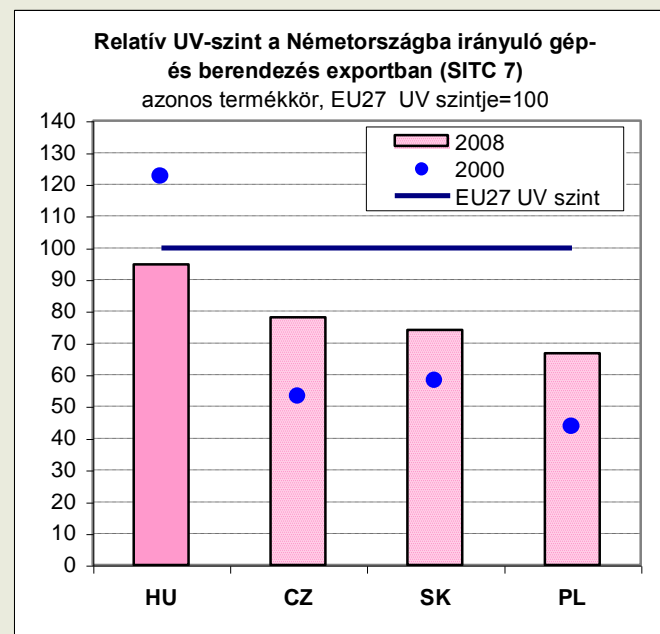
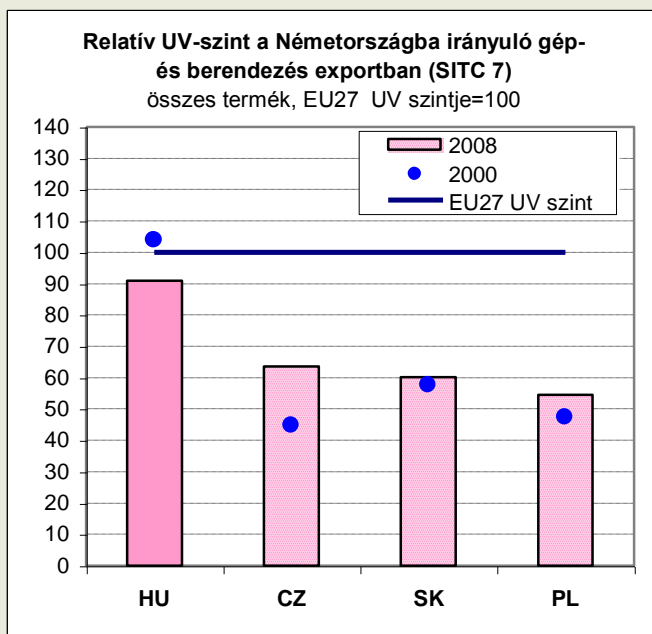
Cserearány-változások és a kiviteli és behozatali volumen-változások aránya a visegrádi országokban 2000 és 2008 között

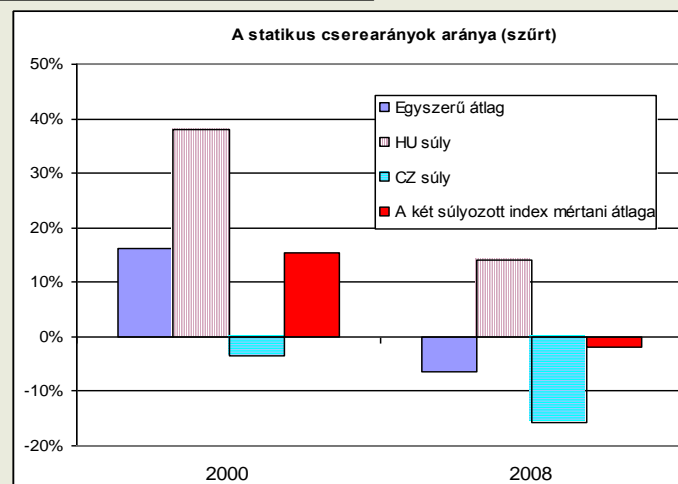
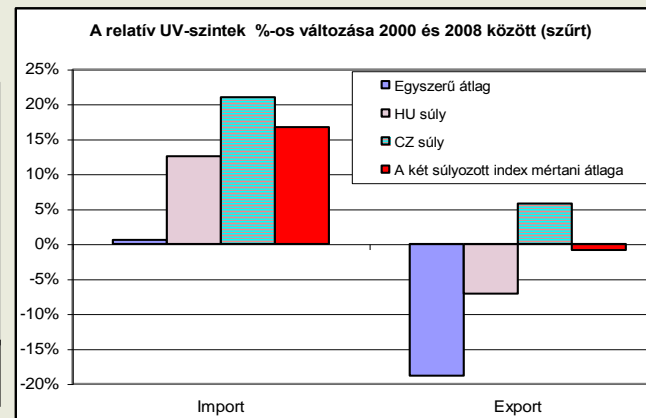
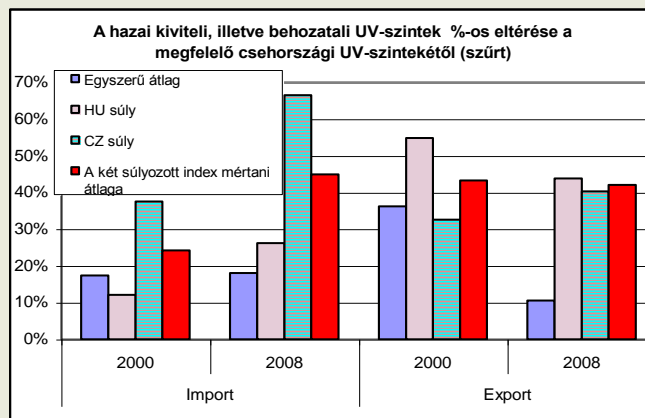
UV-szintek

- Mivel magyarázható a sajátos külkereskedelmi áralakulás?
- A szinteket is nézni kell

Nyers összehasonlítás

Szűrt relatív UV-szinek (SITC -7): Magyarország és Csehországgal folytatott kereskedelmének relatív UV-szintje (%-os eltérés Csehországhoz viszonyítva)

A kétoldalú összehasonlítás alapján

- Magyarország külker. egységértékei mind az exportban, mind pedig az importban magasabbak voltak, mint a csehországiak (akár a „nyers”, akár a szűrt összehasonlításokat tekintjük)
- a szűrt összehasonlításban a különbségek lényegesen kisebbek
- a változásokat tekintve:
 - mind az export, mind az importegységérték különbségei csökkentek, de
 - az eltérések mérséklődése nagyobb volt az exportban, mint az importban
- Nézni kell majd más viszonylatokat is

Egy lehetséges magyarázat

Magyarország V3-hoz viszonyított relatív térvesztésére/áralakulására az EU-n belül a 2000-es években

- Nálunk az 1990-es évek második felében zajlottak le azok az (FDI-beáramláshoz köthető) változások a gazdaságban/külker.-ben, amelyek a V3-országokban a 2000-es években
- A 2000-es évek elejére az EU-val folytatott kereskedelemben egyfajta „kvázi-fejlettség” jött létre Magyarországon
 - Tényleges vs. potenciális kereskedelem szintje
 - Feldolgozóipari FDI/BHÉ
 - High-tech részarány
 - Relatív magas külker árszint
- A 2000-es évek folyamatai az előreszaladás korrekciójaként is értelmezhetők
- Egyértelműen pozitív: KKEE-EU-i térnyerés

További kérdések

- A leírásnak/magyarázatnak van-e a követett gazdaságpolitikáról szóló általános üzenete? **Nincs**
- Mikro-magyarázat:
 - az exportáló vállalatok jók, ill. sokkal jobbak
 - őket nem az összgazdasági, illetve ágazati átlagok jellemzik
 - könnyebben kezelik a gazdaságpolitikai kilengések következményeit
 - (a belföldi kereslet visszafogása is kényszeríthette az exportnövelést, akár csökkenő árak mellett is) →

További kérdések (folyt.)

- Általános külgazdasági teljesítmény javulása a 2000-es évek első és második fele között?
- Vissza az alapokhoz:
 - Belföldi kereslet megszorítása
 - Reálárfolyam
- További talányok